

СТЕНОГРАФСКИ ДНЕВНИЦИ

НА

XXIII-ТО ОБИКНОВЕНО НАРОДНО СЪБРАНИЕ

III РЕДОВНА СЕСИЯ

Брой 38

София, петък, 16 март

1934 г.

53. заседание

Срѣда, 14 март 1934 година.

(Открито отъ председателя А. Малиновъ въ 16 ч. 35 м.)

С Ъ Д Ъ Р Ж А Н И Е:

	Стр.	Стр.
Отпуски, разрешени на народни представители . . .	877	
Законопроекти:		
1) за освобождаване на Българската академия на наукитъ отъ изплащане на нейния дългъ къмъ държавното съкровище, произходящъ отъ заема и, отпущнатъ отъ Българската народна банка подъ гаранцията на държавата съ законъ отъ		9 априлъ 1926 г. (Предложение на народнитъ представители: Г. Т. Данаиловъ, Г. П. Геновъ, Г. Енчевъ, П. Стояновъ и др.). (Съобщение) . . . 877
2) за бюджета на държавата за 1934/1935 финансовъ година. (Първо четене — изложение на министъра на финанситъ)		877
Дневенъ редъ за следващото заседание		888

Председателътъ: (Звъни) Понеже има нуждното число народни представители, обявявамъ заседанието за открито.

(Отъ заседанието отсъствуватъ следнитъ г. г. народни представители: Алексиевъ Никола, Ангеловъ Иванъ, Ачковъ Димитъръ, Богоевъ Борисъ, Богдановъ Димитъръ, Василевъ Иванъ, Велчевъ Иванъ, Ганевъ Георги, Георгиевъ Трифонъ, Гюровъ Лона, Джанкардашлийски Димитъръ, Икономовъ Андрей, Икономовъ Димитъръ, Капитановъ Анастасъ, Кафеджийски Георги, Краевъ Костадинъ, Кораковъ Петъръ, х. Лековъ х. Андрей, Лоловъ Сава, Лунговъ Николай, Митковъ Сеферинъ, Марулевъ Йосифъ, Николаевъ Александъръ, Орозовъ Александъръ, Петковъ Стефанъ, Петровъ Дойчинъ, Петровъ Никола, Пиронковъ Александъръ, Райковски Минко, Рафаиловъ Филипъ, п. Рачевъ Иванъ, Савовъ Сава, Свиначовъ Добри, Стамболиевъ Никола, Тодоровъ Димитъръ, Циганчевъ Анастасъ, Чернооковъ Георги, Чирпанлиевъ д-ръ Никола, Чолаковъ Христо, Шишковъ Георги, Шонговъ Георги и Якимовъ Тодоръ)

Бюрото на Камарата е разрешило отпущъ на следнитъ народни представители:

По 1 день на:

г. Георги Говедаровъ и
г. Иванъ Василевъ.

Два дена на:

г. Хаимъ А. Фархи.

По 3 дни на:

г. Никола Петровъ;
г. Никола Стамболиевъ,
г. д-ръ Никола Чирпанлиевъ.

По 4 дни на:

г. Петъръ Кораковъ и
г. Анастасъ Циганчевъ.

Съобщавамъ на Народното събрание, че е постъпило законодателно предложение по частна инициатива, подписано отъ нуждното по ~~правилника~~ ~~число~~ народни представители, за освобождаване на Българската академия на наукитъ отъ изплащане на нейния дългъ къмъ държав-

ното съкровище, произходящъ отъ заема и, отпущнатъ отъ Българската народна банка, подъ гаранцията на държавата, съ законъ отъ 9 априлъ 1926 г. (Вж. прил. Т. I, № 54)

Вносител на предложението сж г. г. Георги Т. Данаиловъ, Георги П. Геновъ, Георги Енчевъ, Петко Стояновъ, Петъръ Н. Даскаловъ и др.

Минаваме къмъ първата точка отъ дневния редъ: първо четене законопроекта за бюджета на държавата за 1934/1935 финансовъ година — изложение на министъра на финанситъ.

Моля г. секретаря да прочете законопроекта.

Замѣстникъ-секретаръ К. Кораковъ (д): (Прочита частъ отъ законопроекта — (вж. прил. Т. I, № 51)

Председателътъ: Моля г. г. народнитъ представители да се съгласятъ, да не се чете по-нататкъ законопроектъ изцѣло, а да се счита за прочетенъ. Които приематъ това предложение, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Има думата г. министърътъ на финанситъ.

Министъръ С. Стефановъ: (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Внесенъ е за разглеждане и гласуване отъ Народното събрание бюджетътъ на държавата за 1934/1935 финансовъ година, третиятъ по редъ бюджетъ на днешното правителство. Още при първия и втория бюджетъ азъ подчертахъ, че тѣ се разглеждатъ при едни особено тежки условия, но тоя пътъ съмъ принуденъ да подчертая това по-дебело, че условията въ днешния моментъ, се различаватъ много повече, както отъ условията въ близкото минало, така и отъ условията при предшестващитъ бюджети.

На народното представителство задачата при разглеждането на бюджета ще бѣде лека, ако то погледне на него като на бюджетъ, който по конструкция малко се различава отъ бюджетитъ, които гласувахте презъ двѣтѣ минали години. Но трѣбва веднага да подчертая, че ако за него тази задача ще бѣде лека, тя ще бѣде тежка, ако то действително правилно прецени истинското положение

днес, въ което този бюджет се слага на разглеждане, както и перспективите, които са ясно очертани за всички, който би желал да ги види, за през времето, през което този бюджет ще има да се изпълнява.

Г. г. народни представители! Трудността, въ които живеят народното стопанство и държавните финанси, са известни вече на всички. Може би и въ миналото такива са съществували, обаче трябва да се съгласим, че въ последните няколко години, тия условия са силно променени въ сравнение съ условията през предшлите години. Тия трудности се изживяват днес само съ текущите средства на бюджета и при условия, различаващи се при бюджетите, които по-рано са били разглеждани и гласувани. Днес само съ бюджетните средства трябва да се посрещат текущите нужди и да се плащат задължения, останали от миналото, без никакви други изключителни средства, каквито — и да се желаят — днес не могат да се намират, а тия, които се използваха, са нищожни пред големите нужди, които е имало да се посрещат.

Г. г. народни представители! Не веднъж аз съм подчертавал, че не е само бюджетната проблема, не е само бюджетният въпрос, който, ако бъде въ ред, ще имаме въ ред и стопанския живот и държавните финанси. Аз съм малко различавам по тази теория. Безспорно е, че бюджетът е една от главните задачи на управлението въ страната, че той трябва да задоволява напълно нуждите на държавата, да осигурява нейния живот. Но ще повтора и сега, както съм го казвал и другаде, че бюджетът не е всичко, особено при днешните времена. Той е дотолкова от първостепенно значение, доколкото трябва да бъдат осигурени редовните плащания и поддръжката на държавната администрация. И ако е въпрос да правим преценка на днешното положение, като политика на правителството, аз си позволявам да кажа, като имам куража да подчертая и претендирам да се признае, че въ тази посока е направено много нѣщо, особено съ оглед на условията, при които живѣем. Считайки, обаче, че тази задача до тук не свършва, трябва да заявя, че може би аз, финансовият министър на България, съм най-недоволен от резултатите на политиката на финансовия министър и на правителството, въ този смисъл, че не се е отговорило на всички нужди на стопанството, което днес силно изнемогва и е обърнало погледа си само към изнемогващата държава, която, освен неговите нужди, трябва да задоволява и своите нужди.

Г. г. народни представители! Колкото и да желая да си налагам ограничения този път въ изложението, което искам да направя пред вас, положението налага, щото обясненията, които трябва да бъдат дадени от мен, да бъдат не само по чисто бюджетното положение на държавата, но и да бъдат основно и обективно разяснени всички условия, при които днес живѣем, както и възможностите, съ които има да се оперира, и да бъдат съпоставени нуждите, които вече от 2—3 години насам са сведени до минимални размѣри.

Г. г. народни представители! От 1931 г. насам бюджетът на държавата има едно реално намаление от един милиард лева и едни реални аритметически нови приходи, създадени съ разните закони, над 600—650 милиона лева. Въпреки всичко това, положението от ден на ден става все по-тежко. Това положение, г. г. народни представители, трябва да си го обясним добре, за да можем обективно и правилно да дадем разрешение на всички въпроси, които са свързани съ бюджета и неговото гласуване, да можем да дадем разрешението на всички финансови и стопански проблеми, доколкото, разбира се, това може да стане съ бюджета. Спрем ли се ние само на сухите цифри на бюджета, разгледаме ли го изолирано, без да го свържем съ минали години, предшествуваша и един близък период от време, ние нѣмаме възможност да имаме ясна представа за туй положение и, аз бих казал, абсолютно е невъзможно съ една обективна преценка да се произнесем по него.

Д. Христовъ (д. сг. Ц): Г. министре! Извинете, че Ви прекъсвам. Ако е възможно да ни кажете, на колко ще възлѣзе дефицитът на текущата година, след като имаме един дефицит от милиард и половина за 1931/1932 и 1932/1933 бюджетни години?

Министър-председател Н. Мушановъ: Ще Ви каже това по-нататък.

Министър С. Стефановъ: Непременно ще дойда тамъ, г. Христовъ, нѣма да не дойда.

П. Попивановъ (з): Отъ къщи си е намислил да Ви запита!

Министър С. Стефановъ: Г. г. народни представители! Аз съм мѣка да тегля добре думите, които произнасям тук, давайки обясненията си по бюджета пред вас. Аз мисля, че токущо отговорих на въпроса, който г. Димитър Христовъ ми зададе. Моят отговор се състоеше въ общата фраза: съпоставянето на бюджетите на трите предшествувани години, или на двете и половина минали бюджетни години, периодът на днешното управление — съпоставяне, което ще направя малко по-късно — ще даде отговора, който г. Христовъ иска да получи.

Д. Христовъ (д. сг. Ц): Отговорът е единъ — да има уравновесен бюджет, а какви са били предшествуващите бюджети, то е друг въпрос.

Министър С. Стефановъ: Ще дойда и тамъ. — Г. г. народни представители! Аз казахъ, че този път нѣма да се задоволя, колкото и да искам да бъда кратък, да разгледамъ бюджетопроекта изолирано. Това не може да бъде правилното му разглеждане; това не може да ни доведе до правилната преценка на положението въ едни аномални времена и при една нередовност на държавата въ плащането на нейните задължения от 5—6 години насамъ. Въпросът може да бъде поставенъ така само тогава, ако ние имаме едни предшествувачи бюджети, приключени без дефицити, и ако държавата е ажуръ въ плащане на своите задължения до деня, въ който се приключва нейният бюджет и започва новият.

Г. г. народни представители! Преди да премина по-конкретно къмъ бюджетопроекта, аз трябва да кажа нѣколко думи върху едни общи положения, които, колкото и да съм ги приповтарял, пакъ ще трябва да ги приповтора, защото задълго ще ни се налага това и по необходимост ще го правимъ, за да имаме една по-ясна представа за истинското положение.

Аз нѣма да се връщамъ да повтора това, което съм говорил при другъ случай за свѣтовната криза, за нашата вътрешна криза, за причините отъ общ характер, като последици на войната, за причини вътрешни, наши специфични, като грѣшки и т. н. — всичко туй ще го оставя настрана. Това вече е история. Аз ще препеня нѣкои общи положения, които трябва да си изяснимъ, за да ни бъдат ясни цифрите, които впоследствие ще четемъ и които ще бъдат само една подкрепа на оная мисъл, която предъ васъ трябва да изнеса.

Трѣбва да се съгласимъ, г. г. народни представители, ако искаме да бъдемъ обективни критици и справедливи съди, върху едно обстоятелство, което винаги отъ моите наблюдения отъ две и половина години насамъ се изпуска въ преценката специално на бюджети, на дефицити и т. н. Това е следното. Условията стопански, конюнктурни и т. н., вътрешни и външни, се свършени различават отъ миналото, отъ когато днешното правителство пое властта. Тѣхната промѣна започна още въ 1929 г., продължава съ едно темпо все къмъ влошаване и въ 1931 г., и въ 1932 г., и въ 1933 г., и дали ще спре на 1934 г., или ще върви все повече надолу — къмъ влошаване — е въпросъ ясенъ.

Г. г. народни представители! Може би на мнозина се вижда нѣкакъ си чудно защо навлизамъ въ този въпросъ и защо не премина веднага къмъ приключените дефицити на бюджета и къмъ тия, които ще има да се образуват, защото такива пакъ ще има. При трите бюджета, при които съм правил изложения отъ тая трибуна, съмъ заявявалъ винаги, още при внасянето имъ, колкото и да съмъ ги защищавалъ, че ще има такъв и такъв дефицитъ. И, ето, пакъ отговарямъ на въпроса, който ми задаваше преди малко г. Димитър Христовъ, ако е вникналъ добре и ако му е ясно положението отъ деня, когато ние поехме управлението, до днешенъ денъ или изминалия периодъ отъ две и половина години, защо има този формален дефицитъ.

Д. Христовъ (д. сг. Ц): Ваша длъжностъ е да премахнете дефицита.

Министър С. Стефановъ: Г. г. народни представители! Този въпросъ наново ми се подмѣта. Азъ трѣбва да изкажа моето съжаление, че ако сериозно се подмѣта, това показва, че г. Христовъ нѣма — нека ме извини — идея за положението; а ако несериозно се подмѣта, азъ си мѣтамъ, че нѣма защо наново да се повръщамъ да му отговарямъ вече два-три пъти, защото че бъде изминато.

Отъ войната насамъ България преживѣ три стопански основно различаващи се периоди. Първият периодъ е въ четиритѣ, петтѣ години следъ войната, когато страната успѣ, следъ всичкитѣ материални разрушения отъ войната, да образува своитѣ материални запаси въ села и градове и да стигне до положението, износътъ да е достатъченъ, нормаленъ вече и да задоволява нуждитѣ на вноса въ страната. Този периодъ се изживѣ сравнително добре, той завърши къмъ 1923 г. Вторият периодъ, стопански, бихъ го казалъ азъ, трае отъ тая дата до оня моментъ, къмъ 1929/1930 г., откогато настѣпи свѣтовната криза въ спадането ценитѣ на земеделскитѣ произведения, каквито България единствено изнася и които сѣ основата на нейния стопански животъ, а това се отразява и на нейния бюджетъ.

Третият периодъ датира отъ 1929/1930 г. и продължава съ по-голямъ темпо и до днесъ. Днешното положение вече е известно. Националниятъ доходъ отъ 40—45 милиарда лева по-рано къмъ 1929/30 г. пада на 35 милиарда лева, а днесъ сме подъ 20 милиарда лева, значи наполовина. Вносътъ и износътъ, закрепени презъ единъ периодъ отъ 7—8 години на една база отъ 6 милиарда лева годишно, постепенно следъ туй намалява, за да спадне днесъ на около 2 милиарда лева, значи на 1/3, или изразено въ проценти — 300% по-малко, отколкото бѣше преди 3—4 години.

Д. Христовъ (д. сг. Ц): Г. министре! Защо низкитѣ цени на земеделскитѣ продукти не се коригираха съ количеството на производството? (Възражения отъ мнозинството)

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Чакайте!

Министъръ С. Стефановъ: Г. Христовъ! Въпроситѣ сѣ много. Ако бѣше единъ, да Ви отговоря, но тѣ сѣ много, тѣ сѣ комплексъ отъ въпроси.

Д. Христовъ (д. сг. Ц): Отговорете само на този въпросъ: защо не коригирате низкитѣ цени съ количеството на производството? Министритѣ трѣбваше да работятъ, а не да партизанствуватъ.

Т. Тербовъ (д): Кризата въ производството Вие я създадохте. Спомнете си туй.

Министъръ С. Стефановъ: Г. Христовъ! Азъ Ви моля да слушате тѣй, както азъ обичамъ да слушамъ. Ако искате да Ви отговоря, азъ съмъ готовъ още сега да Ви отговоря, но сега това нѣма да сторя. Вземамъ си бележка отъ Вашитѣ въпроси и Вие ще получите отговоръ, както на първия, така и на втория въпросъ.

Министъръ Д. Гичевъ: Самара ще му се натѣпчи своевременно!

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: (Къмъ министъръ С. Стефановъ) Направете си изложението, недейте отговаря.

Министъръ С. Стефановъ: Г. г. народни представители! Тази моя мисль азъ трѣбва да я подкрепя съ цифри. Също така и всички обяснения на ония общи въпроси, които трѣбва да предшествуватъ изложението на цифригъ и давитѣ, трѣбва да бждатъ подкрепени съ цифри; тѣ трѣбва да бждатъ облъчени съ истината, защото иначе ще остане само голата фраза, а фразата всѣки може да я разиѣга тѣй, както иска, и, следователно, ние нѣма да се доберемъ до едни положителни обяснения на въпроситѣ, тѣй важни и тѣй сериозни, какъвто е бюджетътъ на държавата.

Азъ считамъ, че е престѣпна всѣка спекулация и извъртване по единъ въпросъ, какъвто е тоя за бюджета — единъ въпросъ, който може да бжде провѣрванъ, който, цифрено изложенъ по нашитѣ официални данни, може би да не дава една точна картина, предъ видъ нередовноститѣ въ плащанията, особено за ози, който иска да затвори скобата и да тури въ редъ постѣпленията и задълженията. Тази провѣрка може да направи всѣки отъ васъ; тя не може да бжде фалшифицирана нито отъ менъ, нито отъ ози отъ васъ, г. г. народни представители, който би излѣзълъ да прави отъ тази трибуна критика по една материя, по единъ въпросъ, който почива само на цифри.

Следователно, предстои ни да си изяснимъ съ две думи условията, при които се е работило бюджетно въ 2½ години и преди това. Недейте ме разбира погрѣшно и недейте счита, че влагамъ тенденция да обвинявамъ нѣкого. Не, но това е абсолютно необходимо, за да

бжде напълно изясненъ въпросътъ: на коя база да направимъ сравнението? Нѣма да се връщамъ 10—20 години назадъ. Азъ ви посочвамъ една база стопанска за насъ, миналия периодъ, като оставямъ настрана всѣки други специфични вътрешни причини, тѣхъ нѣма да ги засѣгамъ, както това казахъ въ началото. Но да се оспорва единъ такъвъ начинъ на обяснение, да не се държи смѣтка за различието въ условията, азъ не знамъ какъ да нарека това.

Следователно — да заключа по този въпросъ. Днесъ се работи, г. г. народни представители, при 100% намаляние на националния доходъ. Днесъ се работи при една намалена консомативна способностъ съ 200—250%, при една намалена платежеспособностъ — сравнение не може да става съ миналото — на нашето народно стопанство. Днесъ се работи при едни ограничени външни стопански кредити по вина не на туй или кое и да било правителство, а по причини общосвѣтовни, поради което сравнение не може да става на положението вчера и днесъ. Ако е въпросъ за цифри, нека ви кажа, че преди три години имаме 3.300.000.000 л. краткосрочни банкови кредити, а днесъ сѣ само 500.000.000 л. Тѣ още въ 1931 г. се изтеглиха и останаха къмъ 800.000.000 л. Стопанскитѣ външенъ кредитъ отъ 5.000.000.000 л., който бѣше капиталъ на народното стопанство, днесъ по сѣшитѣ причини е падналъ подъ 2.000.000.000 л., като задължение къмъ странство. Вносътъ, казахъ, е намалѣлъ 250%; износътъ е намалѣлъ съ сѣщата цифра, макаръ че 1933 г. ни дава нѣкакъвъ търговски активъ отъ нѣкакви 500—600 милиона лева.

Ето ви, г. г. народни представители, една обективна преценка отъ министра на финансите. Азъ не искамъ, азъ се стѣснявамъ да подчертая, че това е единъ активъ, че това е едно подобрене, както на мене се забелязваше това въ Женева: „Вие имате активенъ балансъ, вие сте добре“, ми се казваше. Да, активенъ балансъ по принуждение, защото по силата на девизния режимъ — единъ голѣмъ въпросъ, който е въпросъ надъ въпроситѣ — ние трѣбваше да правимъ едно ограничение и контролъ въ вноса, който вносъ не може по никой начинъ да надмине възможноститѣ на нашитѣ платежни възможности, основани само на постѣпленията отъ износа. Днесъ ние нѣмаме другъ източникъ на платежни срѣдства, както сме имали въ миналото, а само отъ износа.

Азъ не поддържамъ нѣкаква заслуга. Поддържамъ я дотолкова, доколкото да подчертая, че действително е имало една предвидливостъ, действително е имало грижи и се е действувало съ смѣтка, за да не се допусне, при днешнитѣ ограничени срѣдства, външитѣ задължения да надвишатъ нашитѣ платежни възможности, основани върху износа. Не желая да се припише това за заслуга. Азъ го казвамъ — принудителенъ активъ. Стопанството отъ туй нищо не печели. Държавата не може да излѣзе да каже, еито пѣкъ нѣкакъвъ външенъ нашъ кредиторъ да подчертае — както искаше това да се направи — че е настѣпило подобрене въ нашия стопански животъ. Това не е подобрене; това е ограничение, това е сковане на живота по силата на хиляди и хиляди причини.

И тѣй, г. г. народни представители, намъ ни е ясна основата, отъ която трѣбва да изхождаме, когато ще правимъ преценка на сегашния бюджетпроектъ, който се внася, на тоя, който се приключва, и на онѣзи заключения, които ще има да се теглятъ. Доколко новиятъ бюджетъ е правилно поставенъ и доколко текущиятъ е правилно изпълненъ.

Г. г. народни представители! Следъ като сме съгласни върху тая постановка на въпроса, която не може да бжде отречена — защото, ако бжде отречена, това значи, че се спекулира съ едно положение — азъ преминавамъ къмъ сѣщията на бюджетпроекта, който се слага на разглеждане, като ще трѣбва да кажа нѣколко думи и за бюджета, който се приключва.

Г. г. народни представители! Азъ ще направя една декларация — като ще апелирамъ къмъ народното представителство да бжда последванъ — че азъ ще говоря предъ Народното събрание съ необходимата изкровеностъ и откровеностъ, защото смѣтамъ, че всѣкакво извъртване и прикриване на положението днесъ не е позволено и не ще да е отъ полза. Сериозна загриженостъ се налага днесъ на изпълнителна и на контролна властъ. Съ народното представителство заедно днесъ повече отъ всѣкога трѣбва да имаме куражъ и откровеностъ да преценимъ положението, за да можемъ да дадемъ правилното разрешение на всичкитѣ въпроси, които намъ сѣ сложени за разрешение, Г. г. народни представители! Нѣма днесъ вече време за ни-

какви игри, нѣма време за никакви концесии и компромиси за смѣтка на държавата. Изтощението на народното стопанство и на държавата днес е пълно. Ние трѣбва да преценимъ правилно туй положение, за да не ми бѣде оторечена тази декларация, която азъ съмъ длъженъ да направя предъ васъ.

И тукъ му е мѣстото да каже две думи за този трети стопански периодъ въ живота на страната.

Ако има нѣщо нещастно въ насъ, както може би въ много страни го има, това бѣше заблудата, че считаме периода, който човѣчеството, въ туй число и ние, имаме да живѣе следъ войната, периодъ времененъ, преходенъ. Напротивъ, той е дълготраенъ. Годиניתъ, които се изживѣха въ срѣдата на периода следъ войната — отъ 1924 г. до 1928 г. и 1929 г. — бѣха 7-тъ сити години за българското народно стопанство и за българската държава, каквито тя не е имала въ своя животъ отъ 50 години. Ценитъ на нашитъ произведения — въ злато ги обръщайте, както щете ги обръщайте — никога не сѣ били тъй високи. Войната откри богатствата на България. Тия богатства бѣха използвани именно въ този периодъ, когато бѣха попълнени запаситъ и когато ние използвахме излишечитъ на нашето народно стопанство. Всичкото това се свърши въ нѣколко години, защото по силата на нѣщата — които и другъ пътъ съмъ изнасялъ предъ васъ — свѣтътъ бѣше принуденъ да направи голѣми грѣшки, поради това, че още първия денъ не се взеха нуждитъ предохранителни мѣрки, сѣ огледъ на една преценка, че положението на криза и на стѣснение е дълготрайно. И не можеше вече назадъ да се връща и да се внасятъ поправки.

С. Ризовъ (з. Ст. В): Г. министре! Бѣдете откровенъ за този периодъ. Вие обещахте да бѣдете откровенъ. (Оживление)

Министъръ С. Стефановъ: Моля Ви се, недейте ме претѣсва, че не ми е добре.

Председателтъ: Моля, не прекѣсвайте!

Министъръ С. Стефановъ: Г. г. народни представители! Периодътъ на спадане ценитъ на хранитъ, който ние живѣемъ отъ 1929 г. до днесъ, азъ бихъ го раздѣлилъ на две и бихъ ви молилъ да спрете вашето внимание върху туй много кратко обяснение, което азъ ще си позволя да дамъ, както и върху оная декларация, която азъ ще имамъ куража да направя.

Г. г. народни представители! Пакъ съ сѣщото, бихъ казалъ заблуждение ние погледнахме и тогава леко, мислейки, че спадане ценитъ на хранитъ е билъ нѣкакъвъ си времененъ процесъ. Положението бѣше много ясно очертано, и азъ не искамъ да навлизамъ въ него, както и въ критика на вътрешнитъ ни действия тогава.

Минавамъ на въпроса, който си сложихъ и по който трѣбва да ви отговоря, а именно, че този периодъ отъ 1929/1930 г. насамъ не е еднакъвъ. Съ основание азъ го раздѣлямъ на две: първитъ 2—3 години, отъ 1929/1930 г. до края на 1931 г., като първи етапъ, и 1931/1932 г. до днесъ, като втори етапъ. Нашитъ стопански срѣди — оставямъ на страна политическитъ, които, за съжаление, останаха по-назадъ въ преценката на туй положение — прецениха и разбраха, че тоя периодъ далечъ нѣма да трае денъ, два, година, две или петъ, че той е дълъгъ, и тѣ понесоха съ голѣмо търпение всичкитъ ограничения, които последователно се налагаха.

Г. г. народни представители! Смыслътъ на тая раздѣлка бѣ, че отъ тогава до къмъ началото на 1932 г. се живѣеше нѣкакси съ надеждата, че това е днесъ-утре и ние изживѣхме тоя периодъ съ стопяването на последнитъ резерви на народното стопанство, и съ стопяването резервитъ на държавнитъ финанси. Отъ тогава насамъ всички стегнахме царвудитъ, защото всички разбрахме — и тамъ е именно голѣмата загриженостъ, която се налага днесъ и на правителство, и на народно представителство — че отъ днесъ нататкъ има да се живѣе само върху днешната стопанска база на нашата страна. Каква е тя? Тя е: пълно изтощение на народното стопанство и отъ днесъ нататкъ да се гради само върху днешнитъ цени на производството, което въ тритъ си четвърти едва покрива костюмата си цена.

Отъ кажде, следователно, ние ще чакаме източници и резерви отъ днесъ нататкъ, за да градимъ, когато сме изчерпили всичкитъ резерви, въ миналото и сега? А въ тоя преходъ, за който азъ ви говоря, е въ сѣщото положение и държавата, която чака отъ туй изтощено народно стопанство! Тогава, какво чудно въ това обяснение!

Ето ви, г-да, обяснението на този преходенъ периодъ, който азъ съ основание раздѣлямъ на две, единиятъ отъ

който е изживѣнъ съ нѣкакви си надежди, че днесъ-утре ще се поправи. Азъ имамъ колекция отъ статии: „Излъзохме на равнището“ — казватъ едни; „Свършила се вече кризата“ — казватъ други, защото бюджетътъ нѣщо се поправилъ, защото пакъ сме платили на чиновникитъ, или защото нѣщо, не знамъ какво, станало тамъ долу въ стопанския животъ! Азъ имамъ куража тукъ да заявя, както съмъ го казвалъ и вънъ — защото и тамъ говоря съ същата откровеностъ, съ каквато говоря и тукъ — че кризата за България сега започва.

Г. г. народни представители! Нека тази дума, произнесена отъ финансовия министъръ, не ви плаши. Съ пълно съзнание за отговорността, която имамъ отъ туй мѣсто, азъ поддържамъ, че това е само истината. Всѣка друга преценка е фалшива и не почива на никаква аритметическа база. Съгласни ли сте, г. Христова? Нека я знаемъ и да се стѣгаме, а не да споримъ и да се приспиваме!

Нѣкой отъ мнозинството: Той клати глава. (Оживление)

Министъръ С. Стефановъ: Г. г. народни представители! Ето, следъ тѣзи нѣколко думи, които ви казвамъ като единъ необходимъ предговоръ по бюджета, азъ пристѣпвамъ да го разгледамъ. Въ сѣщностъ тѣ се отнасятъ за изпълнението на тоя бюджетъ, а не за неговото съставяне. Нѣма нищо по-лесно отъ това, да се състави бюджетътъ, даже нѣма нищо по-лесно отъ това, той да бѣде защитенъ, защото сравнението и базата, която сме вземали при съставянето на бюджета, това сѣ действителнитъ постѣпления по бюджета на предшестващата година. Нѣма друга база.

Азъ претендирамъ, г. г. народни представители, въ тия три бюджети, които ви поднасямъ, да съмъ се съобразявалъ съ цифритъ на предшестващитъ постѣпления на бюджета, както и съ още много други нѣща. Сѣщо така азъ съмъ заявявалъ винаги въ изложенията, които съмъ правилъ, че паралелно трѣбва да следватъ редъ мѣрки за търсенето на нови приходи, които да попълватъ логически настѣпващитъ намаления на приходитъ, които непрѣменно трѣбва да следватъ, поради тѣй ясно очертанитъ стопански конюнктури. Работено е съ предвидливостъ. Слава Богу, че въ тия три години това обяснение бѣ напълно потвърдено.

Тѣй и сега, г. г. народни представители, азъ правя сѣщата декларация, че и тоя бюджетъ — основанъ на едни действителни реални постѣпления отъ предшестващия бюджетъ и прибавени нови тежести и разходи въ него по силата на закони, задължителни — и тоя бюджетъ казвамъ по силата на положението, което азъ ви изложихъ и което ще ви дообясня, не може да не приключи сѣщо съ дефицитъ.

Сега ще дамъ отговоръ на апострофа на г. Христова, който каза: „Не трѣбва да има дефицитъ, вие трѣбва да приключите бюджета безъ дефицитъ“.

Г. г. народни представители! Мене се падна честта при третия бюджетъ, който сега внасямъ, да направя декларацията, че бюджетитъ презъ изтеклитъ две и половина години ние сме ги приключили безъ единъ сантимъ дефицитъ. (Рѣкоплекскания отъ мнозинството)

Д. Христова (д. сг. Ц): На 1 септември — т. е. за първото полугодие на текущия бюджетъ — има 400 милиона лева дефицитъ.

Министъръ Д. Гичевъ: Сега е 14 мартъ.

Д. Христова (д. сг. Ц): Какво е положението сега, не знамъ.

Председателтъ: (Звъни) Г. Христова! Вие сте единъ отъ спокойнитъ народни представители. Моля не прекѣсвайте!

И. Василевъ (д): Тѣ сѣ отъ дълбоката оранъ, г. Христова! (Смѣхъ)

Д. Христова (д. сг. Ц): Ти не я разбирашъ тая дълбока оранъ. Безъ тая дълбока оранъ винаги ще има бюджетни дефицити, мизерия и простота въ тая страна. Не разбирате какво говорите.

П. Попивановъ (з): Дълбока оранъ съ биволи!

Д. Христова (д. сг. Ц): Да, ще живѣемъ съ едно стопанство отъ преди 200 години! Дълъгъ на вашитъ министри е да въведатъ това, за което ме осмивате. Много разбирате. Това е една простащина, която профанира голѣмитъ въпроси въ страната.

И. Василевъ (д): Не те е срамъ! Ще се обаждашъ, когато трѣбва да си посипешъ главата съ пепелъ.

Председателъ: (Звъни) Азъ бихъ молилъ народното представителство спокойно да изслуша изложението на г. министра на финанситѣ.

Министъръ С. Стефановъ: Г. Христовъ! Не Ви давамъ поводъ да ме прекъсвате.

Нѣкой отъ мнозинството: Малко е веселъ.

Председателъ: (Звъни) Моля!

Министъръ С. Стефановъ: Г. г. народни представители! Азъ счетохъ за необходимо да дамъ накратко тия обяснения, защото смѣтамъ, че съ тѣхъ — повтарямъ го — давамъ истинска и правилна преценка на положението.

Г. г. народни представители! Трѣбва да подчертая едно обстоятелство, което считамъ, че всѣки добросъвестенъ човѣкъ, който е обективенъ, не може да го отрече. Отъ поемането на властта отъ днешното управление — съ всичкитѣ му кусури, каквито ги има всѣка една нова властъ — още отъ първия денъ съществуваше съзнанието за отговорностъ, съществуваше правилна преценка на положението и се трѣгна по пътя на икономитѣ и на търсенето на нови приходи, а не се продължи съ лежата да се върви по сѣция пътъ, по който вървѣше бившето управление — да се разходва повече отъ това, кѣто податнитѣ сили на страната и бюджетнитѣ постѣпления позволяватъ.

Г. г. народни представители! Трѣбва да се съгласимъ, при преценката на бюджетитѣ отъ две и половина години, че се е вървѣло само по единъ единственъ пътъ — пътя на съкращенията: първата година 300 и нѣколко милиона, втората година — 500 и нѣколко милиона, третата година — 200 и нѣколко милиона лева. Отъ 1931/1932 г. до сега сѣ осъществени 1 милиардъ лева икономии.

Г. г. народни представители! Азъ ще си послужа съ нѣколко цифри, за да ви докажа, че икономитѣ далечъ не сѣ 1 милиардъ лева, а много повече, защото въ предшестващитѣ години, освенъ гласуванитѣ редовни бюджети, има и свръхсѣитни кредити, които не фигуриратъ въ формалнитѣ приключения на бюджетитѣ отъ Сѣитната палата. Като прибавите къмъ съответнитѣ години онѣзи разходи, които не сѣ отъ бюджетенъ характеръ, вие ще видите, че връщането назадъ на колата — въ смисълъ на съкращения и икономии — при тия тѣй силно развити нужди, е много по-голъмо, отколкото показва сухата цифра 1 милиардъ лева само по редовния бюджетъ на държавата.

Г. г. народни представители! Азъ бихъ желалъ да бжде опровергната тия моя декларация. Азъ въ миналото, като опозиционеръ отамъ (Сочи дѣвицата), сѣмъ поддържалъ въ моитѣ речи, че отъ много години насамъ не сѣ официалнитѣ бумажки на Сѣитната палата или на други учреждения, които мога да ви дадатъ картината на положението при нередовното плащане отъ страна на държавата. И днесъ азъ имамъ документи, които по десетъ пѣти ги връщамъ, за да получа такива, които отговарятъ на истината, съ които мога да потвърдя тая декларация, която правя — че истината е, какво разходитѣ на държавата не сѣ съкратени съ 1 милиардъ лева отъ две и половина години насамъ, а сѣ много повече. Лека ли си представлявате, г. г. народни представители, задачата на министра на финанситѣ и на правителството, да направи това съкращение, при така чрезмѣрно разширенитѣ тържавни нужди и администрации, безъ сътресение, безъ спускане на кепенци, безъ никакви конфликти, безъ промѣна на министра на финанситѣ? Въ коя държава въ Европа стана това?

Г. г. народни представители! Трѣбва да бждемъ справедливи и да признаемъ едни резултати, които сѣ налице, и които не мога да никакъвъ начинъ да бждемъ оспорени. Какъ си представлявате, г. г. народни представители, създаването на нови приходи, които тукъ се наричаха често пѣти кърпежи, защото не били създавани по една система, по единъ планъ? Нуждитѣ на момента хлопнаха и трѣбваше да се действува веднага, защото имахме съзнанието и чувството на отговорностъ, че трѣбва да свързваме двата края на бюджета. А трѣбваше да ги свържемъ и затуй, защото, ако не ги свържемъ, нѣма отъ кѣде да търсимъ извънредни приходи, съ които да осигуримъ правилния животъ на държавата. Това бѣше нашиятъ пръвъ и повелителенъ дългъ и ние го изпълнихме съ честъ при условията, при които работихме.

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з. Ст. В): Кой ги е наричалъ кърпежи? Вие самъ ги наричахте кърпежи.

Министъръ Д. Гичевъ: Поне малолѣтнитѣ да не се обаждаатъ! Тѣзи въпроси не сѣ за малолѣтни хора.

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з. Ст. В): Да си малолѣтенъ по възраст не е прѣстѣпление, но по умъ — това е прѣстѣпно.

Министъръ С. Стефановъ: Г. г. народни представители! Азъ мисля, че това обяснение, което дадохъ, трѣбва да се има предъ видъ, когато ще бждемъ правени преценки, както върху бюджета, който ще се приключи, така и върху бюджета, който е сложенъ на разискване.

Г. г. народни представители! Бюджетътъ за 1934/1935 финансова година се внася съ приходъ и разходъ 5.164.258.000 л., а предшестващиятъ бюджетъ бѣше съ приходъ и разходъ 5.221.222.000 л.; или новиятъ бюджетъ се внася съ 56.964.000 л. по-малко приходъ и разходъ. Веднага трѣбва да забележа, че въ тоя бюджетопроектъ, г. г. народни представители, има включени нѣколко фондове, които по-рано бѣха отдѣлно и които — имайки съответни приходи и разходи — увеличаватъ сумата на бюджета. Оформява се окончателно миналогодишниятъ разходъ отъ 70—80 милиона лева срещу икономитѣ отъ 40—50 милиона лева, които бѣха направени съ закриването на окръжнитѣ постоянни комисиии. Вписватъ се около 140 милиона лева разходъ задължително, поради законни причини. Отъ тая сума около 65 милиона лева сѣ — тия лера ще ги намѣрите въ бюджетопоекта на държавнитѣ дългове — за подпомагане на Българската земеделска банка, за кредитиранитѣ отъ нея кооперации и на Българската централна кооперативна банка, за контролиранитѣ отъ нея популярни банки, по силата на закона за облекчаване на длъжницитѣ и заздравяване на кредита; 40 милиона лева сѣ вписани като частъ отъ сумитѣ, които ще се предвиждатъ въ бюджета въ продължение на 3 години за изплащане на стари платежни заповѣди по закона за 200-милионния свръхсѣитенъ кредитъ; други 38 милиона лева сѣ вписани за частъта по изплащането на 10-тѣ процента на трансфериранитѣ левове за скритоветѣ, които трѣбва да се платятъ въ 4 шестмесечия, две отъ които сѣ по бюджета за 1934/1935 финансова година.

Като имате предъ видъ, че въ бюджетопоекта сѣ вписани нови разходи около 150 милиона лева и че, въ сравнение съ текущия бюджетъ, се намаляватъ 56 милиона лева, явно е, г. г. народни представители, че фактически бюджетътъ се намалява съ около 200 милиона лева.

Г. г. народни представители! Колкото и да е голѣма нуждата отъ съкращения въ бюджетитѣ, трѣбва да признаемъ, че това, което би могло още да се съкрати, е нищожно вече, въ сравнение съ всичко онуй, което досега се направи. Не така лесно може да се върви по-нататъкъ съ едни още по-радикални съкращения на разходитѣ, макаръ да признавамъ, че би могло да се прави още въ това отношение.

Следователно, г. г. народни представители, управлението, въ пѣтя на голѣмата линия, колто азъ ви посочихъ, върви къмъ съкращение на разходитѣ и търсене нови приходи. Въ това направление ние вървѣхме смѣло, безъ сътресение и безъ огледъ на това дали ще се харесаме или не нѣкому. Въ законодателството отъ фискаленъ характеръ, което се вършеше тукъ, ние никому не правѣхме концесии, за да угодимъ. Напротивъ, въ облаганията, било по отношение на индустрията, съ адвалорнитѣ такси, било въ други посоки, правителството може би отиде доста далечъ, но то действуваше справедливо и винаги навреме се обясняваше съ съответнитѣ стѣпански сѣрѣли, то биваше разбираемо отъ тѣхъ и тежеститѣ, които имъ се слагаха, биваха понасяни безъ протести. Ние доведохме българския народъ до съзнанието, че той трѣбва да носи нови тежести, а не да очаква облекчения — които тежести, трѣбва да подчертая, сѣ мимо силитѣ му — за да може да се осигури животътъ на държавата. Онова, което дадохме съ нѣколкото закони, които се нарекоха облекчителни, било по поземелния данѣкъ въ 1932 г., било по прѣжитѣ данѣци, или което ще дадемъ съ законопоекта, който ще внесемъ следъ нѣколко дни, за опрощаване на глоби по косвенитѣ данѣци, въ сѣщностъ не е облекчение — то е едно разчитане, наложено по силата на необходимостта; държавата трѣбва да очисти канцеларията отъ баласта и да събере едни приходи, които иначе, по другъ начинъ, сѣ несѣбираеми. Българскиятъ данѣкоплатецъ, глобенъ въ миналото съ 20%, днесъ не може да плати глобата. Българскиятъ данѣкоплатецъ, особено по-слабиятъ, при днеш-

ната стопанска конюнктира, при това намаление на неговите приходи, не може да изплаща старите си данъци, останали несъбрани не по негова вина, а по вина на държавата. Следователно, г. г. народни представители, тия облекчителни закони, които нѣкои искаха да ги таксуват като демагогски или угоднически, азъ, който основно съмъ ги проучилъ и внесълъ въ Народното събрание, имамъ смѣлостта да поддържамъ, че сѣ много важни и целесъобразни. Въ тая посока, по отношение на наплатенитѣ, за нечастие, задължения на народното стопанство къмъ държавата, ще трѣбва да се направятъ доста корекции, за да могатъ да се поразчистятъ тия задължения и да се събере онова, което може да се събере, защото иначе ще го гледаме само да фигурира въ официалнитѣ данни като милиарди недоходи, безъ да вземемъ нѣщо, а и безъ да дадемъ на данъкоплатеца спокоичество и да облекчимъ въ сѣщность данъчнитѣ власти, които сѣ претоварени съ една излишна работа — да гонятъ данъкоплатците за нищо, да имъ продаватъ чергитѣ за нѣкакви мизерни данъци и глоби.

Ето обясненията ми, г. г. народни представители, по ония мѣрки на управлението, които отъ нѣкои бѣха таксувани не като радикални и държавнически, но чисто и просто като едно партизанско или демагогско действие.

Г. г. народни представители! За да можемъ да направимъ нашата преценка върху бюджетопроекта, който ви се поднася, ние трѣбва да си послужимъ съ цифритѣ на действително постѣпилитѣ приходи по текущия бюджетъ и тия, които се предвиждатъ въ новия бюджетъ. Азъ пристѣпвамъ конкретно къмъ разнитѣ видове държавни приходи, като ще правя сравнение между постѣпилото презъ текущата финансова година и предвиденото по бюджетопроекта.

Прѣки данъци. Предвидени сѣ да постѣпятъ презъ 1934/1935 финансова година 504 милиона лева, а презъ текущата финансова година сѣ постѣпили 455 милиона лева — изчислено сѣ огледъ на вторияното постѣпление до края на текущата финансова година — или предвидени сѣ 49 милиона лева повече. Въ прѣкитѣ данъци има такива, които сѣ предвидени съ 30—35% въ повече, други — съ по-малкъ процентъ, а нѣкои има въ минусъ, каквито сѣ, да кажемъ, приходътъ отъ данъка върху печалбитѣ презъ войнитѣ и други пера, които сѣ въ минусъ; обаче срѣдното увеличение е къмъ 20% и ни дава 49 милиона лева въ повече предвидени приходи за 1934/1935 финансова година отъ прѣки данъци.

Косвенитѣ данъци — единственитѣ, по които ще трѣбва да правимъ най-осторожна преценка, защото ви е добре известно, г. г. народни представители, че поради конюнктурни причини, тия данъци манкиратъ много силно, въ прѣки всичкитѣ мѣрки, които вземаме, било съ закона за засилване приходитѣ на държавата, било съ всички корекции, които направихме въ косвенитѣ данъци, като нѣкъде се налагаше да правимъ намаление, както е случалъ съ акциза върху вината и ракиитѣ и т. н., поради нискитѣ имъ цени. Въпрѣки туй, постѣпленията по косвенитѣ данъци сѣ ни дали единъ сравнително задоволителенъ резултатъ.

Отъ митници сѣ предвидени да постѣпятъ за 1934/1935 финансова година 858 милиона лева, а сѣ постѣпили презъ текущата финансова година, за 10 месеца, 675 милиона лева. Трѣбва да забележа, че и тукъ нашата преценка се оказа близка до действителността, защото съ едно измѣнение въ косвенитѣ данъци, което ще забележите въ закона за бюджета, акцизитѣ, които се събираха понапредъ отъ митницитѣ и се огнасяха къмъ приходитѣ отъ акцизи, сега сѣ отдѣлени и занаяпредъ ще отидатъ по тая графа — или съ 132 милиона лева по-малко. За 10-тѣ месеца отъ текущото упражнение отъ акцизи сѣ постѣпили 1.041.181.000 л., а за идущата 1934/1935 финансова година сѣ предвидени да постѣпятъ 1.429.000.000 л. Такси и берии: постѣпили за 10-тѣ месеца отъ текущата финансова година 142.723.000 л., а за идущата сѣ предвидени 210.000.000 л. Гербовъ налогъ: постѣпилъ 240.000.000 л., а за идущата финансова година сѣ предвидени 300.000.000 л. Глоби и конфискации: постѣпили за 10 месеца 56.000.000 л., а за идущата финансова година сѣ предвидени 74.000.000 л. Приходи отъ желѣзницитѣ и пристанищата: постѣпили за 10-тѣ месеца на текущия бюджетъ 118.000.000 л., а за бюджета на 1934/1935 финансова година сѣ предвидени 141.826.000 л. Приходи отъ пошитѣ, телеграфитѣ и телефонитѣ: постѣпили по текущия бюджетъ 227.000.000 л., а за идущия сѣ предвидени 280.000.000 л. Приходи отъ държавни имоти, капиталъ и стопанства: постѣпили за 10-тѣ месеца по текущия бюджетъ 166.000.000 л., а за идущия сѣ предвидени

338.500.000 л. Приходи за заплати на учителитѣ и на селскитѣ участковни медицински лѣкари: постѣпили за 10 месеца по текущата финансова година 307.396.000 л., а за идущата финансова година сѣ предвидени 340.000.000 л. Разни приходи, постѣпили за 10 месеца по текущия бюджетъ 235.563.000 л., а за идущия сѣ предвидени 233.371.973 л. Слѣти бивши фондове: постѣпили 128.371.000 л., а за идущия бюджетъ сѣ предвидени 195.225.000 л. Приходи отъ сключени бюджети: постѣпили за 10 месеца по текущото упражнение 238.320.000 л., а по бюджета за 1934/1935 финансова година сѣ предвидени 260.000.000 л.

Общо взето, само поради намалението на косвенитѣ данъци, и то специално на тия отъ митницитѣ, по причини понятии, намалението въ постѣпленията за идната финансова година е само 56.964.000 л. При единъ бюджетъ отъ 6.643.222.000 л. за текущата финансова година, реалнитѣ постѣпления се очертаватъ къмъ 5.996.000.000 л. — или 90,3% отъ предвиденитѣ.

Г. г. народни представители! Азъ бихъ желалъ да ми се посочи единъ бюджетъ отъ миналото, който да е основанъ на такава предвидливостъ и да се е изпълнилъ въ такъвъ процентъ!

Азъ бихъ желалъ да ми се посочи този бюджетъ за сравнение, за да бѣдемъ справедливи и обективни въ преценкитѣ си, които трѣбва да направимъ. Независимо отъ това, ако бѣхме останали при съществуващитѣ условия, безъ да бѣхме направили всички ония корекции въ законитѣ и безъ да бѣхме взели всички ония административни мѣрки и грижи, приходитѣ щѣха да бѣдатъ, като нищо, съ 30 — 40% по-малко отъ предвиденитѣ.

Азъ съмъ готовъ, г. г. народни представители, да ви посоча таблици за това, какви разлики въ повече относно приходитѣ щѣха да ни дадатъ всички ония корекции, които ние направихме въ законитѣ, ако тѣ бѣха направени въ добритѣ години. Считаю, обаче, това за излишно, защото смѣтамъ, че всѣки отъ васъ ще го разбере. То е въпросъ на една проста аритметика. Съотношенията ще ги разбере всѣки при положението, което азъ ви изнесохъ съ тия сравнения тукъ.

И тъй, г. г. народни представители, както виждате, бюджетътъ, който ви е представенъ за разглеждане, е създаденъ върху една реална база, тъй както азъ ви я прочетохъ. Това не значи, г. г. народни представители, че още отсега ние съ положителностъ можемъ да кажемъ, че сме представили единъ напълно уравновесенъ бюджетъ. Най-напредъ ще трѣбва да се съобразимъ съ онова, което перспективитѣ ни носятъ, въпрѣки всички усилия, които се полагатъ — една дейностъ, която не е отречена отъ никого — въ смисълъ, че се правятъ корекции на закони и се взематъ административни мѣрки. Тая дейностъ е ясна за всѣки единъ, който желае да се справи съ нея, да я проучи и да я разбере.

Но, г. г. народни представители, при условията, които се очертаватъ предъ насъ, неминуемо ще следва намаление на постѣпленията. Има единъ дефицитъ, който се пое на 1931 г. Той се плаща отъ приходитѣ на следващия бюджетъ, следващиятъ бюджетъ го покрива, и оставя дефицитъ за смѣтка на последващия бюджетъ; той плаща дефицита и оставя другъ на последващия бюджетъ и т. н. Ето, г. г. народни представители, едно явление, което трѣбва да бѣде разбрано, и което е неподчертано въ миналото. Ето къде е смисълътъ на моята декларация, че периодътъ отъ 2½ години е приключенъ безъ сантимъ дефицитъ. Какъ ще си обяснимъ това? Ще си го обяснимъ, г. г. народни представители, не вече като разглеждаме бюджета, така, както той е съставенъ, но когато направимъ преценка, изолирано за всѣки бюджетъ относно предвиденитѣ въ него разходи и видимъ дали сѣ били напълно посрещнати плащанията по предвиденитѣ разходи. Сѣ ли тѣ посрещнати напълно? Не само, че сѣ посрещнати напълно, но даже сѣ и оставали срѣдства въ повече, въ излишекъ; но последващитѣ бюджети сѣ били принудени да посрещнатъ известни разходи, които не сѣ нормални дефицити отъ сключени бюджети, ами се дължатъ на ангажменти, нефигуриращи никъде, ангажменти, поети съ малки кредити, които ангажменти е трѣбвало напълно да бѣдатъ екскутирани, и които не влизатъ въ смѣтката на последващия бюджетъ. Азъ считамъ за излишно да ви изнеса конкретно тѣзи факти, и смѣтамъ, че всѣки, който познава бюджета, ще се съгласи съ това обяснение, което азъ тука дадохъ.

Какъ да дойдемъ, г. г. народни представители, до заключението, че действително бюджетътъ е приключенъ безъ дефицитъ? Съ дефицитъ бѣше приключенъ, за себе си изолирано, само миналогодишниятъ бюджетъ. Тазгодишниятъ бюджетъ навакса, доплати и изпревари и съ

заплати, и с пенсии, и с въществени разходи, и с всичко. И днесъ той е въ едно положение такова, каквото азъ ще ви го изнеса. За да можемъ да теглимъ заключението, за да потвърдя азъ тази си мисль, трѣба да направимъ, г. г. народни представители, рекапитулацията на периода отъ м. юний 1931 г. насамъ — т. е. отъ поемането на властѣта стъ насъ до днесъ — за да се убедите напълно, съ всички цифри, взети формално, фигуриращи и нефигуриращи въ бюджета, че декларацията, която азъ днесъ имамъ куража да направя, отговаря само на истината.

Г. г. народни представители! Сме ли ние днесъ, на м. мартъ, когато се приключва бюджетната година, въ закѣснение относно изплащането на пенсиятъ, по-голъмо, отколкото е било въ миналото? Сме ли ние, г. г. народни представители, въ закѣснение относно изплащането на заплатитѣ, по-голъмо, отколкото въ миналото — макаръ че въ всички закачки по вестницитѣ се рисува сѣкшанитѣ гаша на чиновника и пенсионера? Азъ искамъ да зная, г. г. народни представители, кога отъ 1931 г. до днесъ пенсиятъ не сѣ били платени редовно въ края на тримесечнето? И сега, следъ 3—4 дни, на 19 т. м., ще почне пакъ изплащането на пенсиятъ. Какъ може тогава, г. г. народни представители, да се експлоатира съ този въпросъ? Какъ може да се дразни българското чиновничество, че не му се били плащали заплатитѣ? И, ако ми се възрази че въ близкото минало не е имало закѣснения на заплатитѣ по 2—3 месеци въ провинцията, а въ София два месеца, азъ бихъ ви посочилъ, г. г. народни представители, за примѣръ цѣлтитѣ години, преди 5—6 години, когато закѣснението бѣше по-голъмо и когато не бѣхме при тѣзи условия, при които сме днесъ. Азъ мисля, че говоря самата истина и нѣма защо никой да го взема върху себе си. Казвамъ това, защото то е необходимо да се каже като едно пояснение.

Г. г. народни представители! Експлоатира се много и въ друга една област. Казватъ: не били платени платежнитѣ заповѣди. Азъ зная само, че има едно: по-рано платежнитѣ заповѣди бѣха цесирани изъ банцитѣ и кредиторитѣ на държавата се улесняваха, а днесъ, за нещастие, тѣ ги носятъ въ джобовѣтъ си и нѣма кѣде да се улеснятъ и затова тежестѣта днесъ се чувствува много силно. Но азъ ще ви кажа, г. г. народни представители, че плащането на пенсиятъ и заплатитѣ, съгласно преференцията, постановена въ чл. 84 на закона за бюджета отъ текущата финансова година, става вече по една система, не такава, каквато бѣше по-рано и по която и ние ги изплащаме до миналата година. На датата, когато ще трѣбва да се изплащатъ заплатитѣ, ще трѣбва да е напълно набрана сумата въ Народната банка; вече не ние, а Народната банка плаща заплатитѣ и ги плаща въ 3 дни, когато по-рано, следъ като се даде нареждане съ писмо № еди-кой-си за изплащане на заплатитѣ, тѣ се изплащаха въ повече дори отъ единъ месецъ и, следователно, реалното изплащане на заплатитѣ не ставаше на датата или въ деня, когато е дадено нареждането да се плаща, а много по-късно.

Сѣщото положение е и съ пенсиятъ. Ако е необходимо, азъ мога да ви прочета нѣкои данни, да ви кажа нумерата на писмата, издадени отъ Сѣмъната палата, съ които се нарежда изплащането, за да видите, че действително това, което азъ ви говоря, отговаря напълно на истината. Ето, г. г. народни представители, списъкъ отъ Сѣмъната палата съ датитѣ на официалнитѣ писма, съ които е било нареждано изплащането и съ сведения, колко дни е траяло изплащането на заплатитѣ — положение, което продължаваше и при насъ до къмъ сръдѣта на 1933 г. Ето колко дни е траяло изплащането: 40, 35, 35, 28, 35, 28, 26 дни, най-сетне вече е сведено на 6 дни при системата, която сега се практикува. Сега, докато нѣмате набрани въ Народната банка сумитѣ, необходими за изплащане на заплатитѣ и пенсиятъ, докато не се делегиратъ напълно отъ Народната банка нуждитѣ кредити въ всички пунктове на страната по описитѣ, плащането не започва.

Г. г. народни представители! Нека трѣгна подъ редъ по бюджетопроекта, за да дамъ нѣкои обяснения относно цифритѣ които почнахъ да ви чета, за да видите, че тѣзи измѣнения, които сѣ направени по отношение на приходната и разходната частъ, отговарятъ действително, за днешния денъ, на тѣхната реалностъ.

Глава I. Прѣки данѣци. Въмѣсто предвиденитѣ по текущия бюджетъ 454 милиона лева, сега се предвиждатъ 504 милиона лева — увеличение, което азъ вече ви казахъ, че е реално.

Глава II. Косвени данѣци. Отъ акцизи сѣ предвидени да постѣпятъ презъ 1933/1934 г. 1.467.000.000 л., а сега предвиждаме 1.429.000.000 л., едно намаление сравнително, което върви въ сѣщото темпо отъ 5—6 години насамъ. Най-го-

лъмото перо въ акцизитѣ е приходътъ отъ данѣка върху фабрикувания тютюнъ и акцизъ върху него. Въ проектобюджета е предвидено, както и въ текущия бюджетъ, да постѣпятъ 700 милиона лева.

По глава II, косвени данѣци, сѣ били предвидени да постѣпятъ презъ 1933/1934 финансова година 2.457.000.000 л., а сега се предвиждатъ 2.287.000.000 л. — да не ви чета подробноститѣ, за да не губимъ време.

Единъ приходъ, който въ миналото, г. г. народни представители, е билъ най-доходното перо на бюджета, това е приходътъ отъ митницитѣ. Мене ми се струва, че вамъ е много понятно намалението, което върви въ прихода отъ митницитѣ по силата на нѣщата и което ние не сме въ състояние да спремъ. Намалението върви отъ 1½ милиарда лева на 1.200.000.000 л., на 1.100.000.000 л. Адвалорнитѣ такси, които при стария размѣръ на вноса биха дали 450 милиона лева аритметически, днесъ даватъ реално 320 милиона лева при силно намаления безмитенъ вносъ, защото, както ви е известно, се допускатъ за вносъ материали 50%. Ние предвиждаме да постѣпятъ отъ митницитѣ 858 милиона лева срещу 990 милиона лева за 1933/1934 финансова година. Предвиждаме да постѣпятъ по-малко, отколкото сме предвидили да постѣпятъ презъ 1933/1934 г., тъй като за малкото дни, които оставатъ — два месеца — приходитѣ не ще стигнатъ предвидения размѣръ 990 милиона лева.

Ситамъ, г. г. народни представители, че е излишно да ви чета другитѣ пера, които показватъ една незначителна разлика въ увеличение, поради измѣнения на законитѣ, и въ намаление, вследствие на конюнктурни причини и съображения.

Трѣбва да кажа две думи, г. г. народни представители, и по прѣжитѣ данѣци. Върѣки всички мѣрки, които сѣ взети, и върѣки измѣненията на законитѣ, ние не можахме да достигнемъ въ постѣпленията предвиденото да постѣпятъ презъ 1933/1934 г. Ако предвиждаме, обаче, тази година да постѣпятъ повече, то е, защото новитѣ декларации сѣ за 1934 г. и защото досега ние имаме едни облози, направени по миналитѣ закони. А вие знаете какви голѣми корекции станаха въ тия закони и колко голѣми пробиви се коригираха, като ограниченията по фондовѣтъ, ограниченията по резервитѣ, по тантиемитѣ, върху заплатитѣ въ акционернитѣ дружества и т. н. Като имате предъ видъ всички тѣзи корекции, които се направиха въ законитѣ за облозитѣ, доходитѣ отъ прѣжитѣ данѣци може би ще бѣде двойно по-голъми, отколкото е билъ досега. Обаче, г. г. народни представители, ще трѣбва сега да признаемъ, че днесъ вече нѣма кого да облагаме, че днесъ вече нѣма приходи, особено по-едри. Но азъ трѣбва да забележа, че корекцитѣ, които станаха, особено намалението на таблицата по общия доходъ отъ 35 на 24, дава по-голъмъ резултатъ, защото данѣкоплатецътъ не е принуденъ да укрива, тъй като нѣма експроприация. Днесъ резултатитѣ сѣ по-голъми, отколкото въ миналото. Промѣнената система въ облога до 40.000 л. — тъй наречената патентова система — е известна на всички ви и нѣма защо да я припсвтарямъ. Съ опростяване на системата се създадоха облекчения за данѣкоплатцитѣ, облекчения и за държавата, облекчения и за самата администрация, както по облога, тъй и по събирането му. Още при самия облогъ сѣ постѣпили 85% приходи; оставатъ да се събиратъ въ положителностъ още 10% и може би само 5% да останатъ въ недооборъ, което даже е невѣроятно при системата, която ние въведохме.

Сѣщото, г. г. народни представители, е и съ облога отъ 40 до 80 хиляди лева. За ония, които вървятъ по двегодишния периодъ на декларациитѣ, цѣлата тази система дава възможностъ на властитѣ по-внимателно да проучватъ, по-правилно да облагатъ, върѣки това — трѣбва да си го признаемъ — че тенденцията е все повече да натискатъ, която нѣкъде може би минава границитѣ. Но азъ все смѣтамъ, че не е толкова тежко онова, което става за сѣмѣта на текущитѣ облози и текущитѣ данѣци, колкото е тежко онова, което чистимъ съ изключителни комисии, по които, изглежда, ще се наложи да направимъ едно малко измѣнение въ процедурата по закона, за да дадемъ възможностъ да стане едно смекчаване, макаръ и по закона тия облози да сѣ напълно въ голѣмата си частъ правилни. Но когато вие ще трѣбва да облагате единъ данѣкоплатецъ и да събирате набранитѣ за 5, 6, 7 години данѣци, по които сѣ раздадени вече дивидентитѣ, ще се съгласите, че това е извънредно тежко. Ние не можемъ да искаме отъ нашата фискална администрация повече, защото тя не може да върши друго освенъ да прилага закона. Азъ не съмъ въ положение административно да направя корекции, и затуй ще се наложи да направимъ едни малки корекции въ самитѣ закони, за да може по-леко да се понесе изчистването на тия стари недообори, които, ако

навремето сж били събирани, могли сж да дадат 2—3 пъти повече приходи за държавата. Но казахъ ви — история нѣма да права.

(Председателското мѣсто се заема отъ подпредседателя С. Даскаловъ)

Г. г. народни представители! Като отклонение, позволяете едно малко обяснение по единъ въпросъ боленъ, съ който много се експлоатира. Азъ си дадохъ труда да анализирамъ този въпросъ. Въпросътъ самъ по себе си днесъ не е голѣмъ, но е единъ въпросъ, по който много се спекулира. Думата ми е за надничарскитѣ служби. Ако вземете официалнитѣ кредити по бюджетитѣ, ще видите, че има едни кредити, които сж редовно надничарски, но вие не можете да ги раздѣлите. Проучванията сж направени въ много министерства и резултатитѣ отъ тѣхъ сж следнитѣ.

С. Кирчевъ (з. Ст. В): Партизански кредити!

Министъръ С. Стефановъ: Вземамъ отъ 1929/1930 г., защото въ предшествуващитѣ години има нѣкои надничарски кредити, които по другъ начинъ фигуриратъ въ бюджета. Въ 1929/1930 г. сж 212 милиона лева, а въ 1933, 1934 г. — 137 милиона лева. Редовнитѣ надничарски кредити въ тия пера, останали едни и сѣщи по службитѣ въ бюджетитѣ, както фигуриратъ въ общитѣ кредити, сж около 120 милиона лева. Спаднати, даватъ за 1929/1930 г. — 92 милиона лева — истински надничарски кредити, по които се вдига толкова голѣмъ шумъ. А спаднати 120-тѣ милиона лева за 1933/1934 г. получава се цифрата 17 милиона лева. Ето ви, г. г. народни представители, и въ тази посока е направено извънредно много, за да може и него да го наречемъ разврашение съ държавнитѣ срдѣства! Развращение ли е да се сведе всичко това до единъ минимумъ, съ една тенденция на пълно ограничаване, както ще видите, г. г. народни представители, отъ съответния членъ отъ закона за бюджета, отчетността и предприятията, който казва: не може взе тия надничари, които фигуриратъ, че нѣкъде ще копаятъ ли или ще жеватъ, да работятъ въ канцеларитѣ? Законътъ за бюджета, отчетността и предприятията пресича кратката вече на това надничарство и го свежда до минимумъ, тъй както се сведе до минимумъ друго едно развращение, което ставаше съ надничарството — пенсиснери да заематъ и надничарски длъжности — съ ограничаването, което направихме въ 1932 г., че могатъ да заематъ такива надничарски длъжности пенсионери съ пенсии до 1.000 л.

Г. г. народни представители! Азъ бихъ ви посочилъ още много примѣри, какъ вие трѣбва да преценявате всичката тази работа при българската партийна действителност. Малки жертви ли сж тия отъ страна на едно управелние, малки усилия ли сж тия наредъ съ по-голѣмитѣ, които охарактеризиратъ и подчертаватъ системата, която азъ ви очертахъ въ голѣмитѣ нейни линии — че се върви само къмъ съкращения, къмъ системни икономии и къмъ търсене на нови ресурси, за да се свържатъ двата края, защото добре разбирамъ — повтарямъ го — че днесъ нѣмаме изключителнитѣ източници на срдѣства, които имаме въ миналото?

Г. г. народни представители! Азъ нѣма да отговоря на едни изнесени цифри, че съ нѣкакви милиарди извънредни срдѣства ние сме си послужили. Това ще го оставя за смѣтка на онѣзи, които го изнесоха. Цифритѣ сж налице, г. г. народни представители. Реалнитѣ суми, които сж използвани отъ съответнитѣ бюджети, сж важнитѣ. Реалнитѣ суми, които сме използвали въ дветѣ и половина години, не сж повече отъ срдѣно 300 милиона лева. Насреща трѣбва да съпоставите — безъ да чета даннитѣ, които имамъ предъ себе си — реалнитѣ плащания, които сме извършили въ съответнитѣ години на минали арриерета. Подчертавамъ, че изплащането на арриеретата въ съответнитѣ години — това е единъ въпросъ, който може да бѣде провѣренъ и считамъ за излишно да губя време да ровя и да чета цифри — е по-голѣмъ отъ онова, което ние сме използвали. За уяснение ще ви посоча следния примѣръ. Въ бюджета за 1931 г. фигуриратъ използвани 482 милиона лева отъ печалбата отъ насичане на монетитѣ. Така е приключено предъ Смѣтната палата, макаръ че въ края на 1932 г. сж приключени 862 милиона лева — ако се не лъжа, толкова фигуриратъ въ ония данни, където се казва, че ние сме ги използвали. Ние сме използвали въ 1932 г. отъ туй перо, г. г. народни представители, само 100 милиона лева — цифритѣ сж налице, тѣ не могатъ да бѣдатъ оспорвани — а фигуриратъ въ бюджета 400 и толкова милиона лева, изтеглени на априлъ и юний 1931 г. при приключването на бюджета за изплащане на кредити отъ 300 и нѣколко милиона лева. Сжщо така е съ пресловутото перо отъ 800 милиона лева печалба отъ монетитѣ,

което счетоводно отъ Смѣтната палата е приключено на края на 1931 г. и което формално като че е използвано презъ съответната 1931 г. А върното е, че въ 1931 г., втората половина, сж използвани само 100 милиона. Тѣзи примѣри ги соча за едно пояснение, за да подкрепя онази моя мисль, която не веднѣжъ съмъ изнасялъ тукъ — че официалнитѣ данни не могатъ правилно да уяснятъ положението за оня, който не знае правилно да ги анализира.

Г. г. народни представители! Пропустнахъ да кажа още, че въ използванитѣ отъ насъ суми фигуриратъ бюджетно и формално 680 и нѣколко милиона лева, наречени пестрансфериранни левове; фигуриратъ въ Народната банка като бонове, които ние сме използвали. Обаче трѣбва да забележа веднага и тукъ, че това сж вече суми, които ще бѣдатъ заличени на съответнитѣ надежи, когато ще изплатимъ само 10% отъ скриптоветѣ; тѣ сж унищожени, тѣ не сж задължения по бюджета. Ето ви едно перо, което формално фигурира въ нашия приключенъ бюджетъ, около 720 милиона лева, отъ които ще се платятъ само 10-тѣ процента, или 72 милиона лева, отъ които половината, 36 милиона лева, минаватъ за бюджета на 1934/1935 г., а другата половина отъ 36 милиона лева ще мине за бюджета на 1935/1936 г. — дветѣ шестмесечия — и, следователно, 650 и толкова милиона се заличаватъ. Но формално, г. г. народни представители, тая сума нѣма да бѣде заличена сега, защото стои като тажъ на кредитора, докогато му бѣдатъ изплатени 10-тѣ на сто, разискинтѣ. Тѣ ще бѣдатъ заличени половината въ бюджета на 1934/1935 г., а другата половина по последващия бюджетъ, следователно, тѣ не могатъ да бѣдатъ приписани като активъ на последващитѣ бюджети единъ денъ, а на сегашния, макаръ тия бонове ние да не сме ги използвали.

Ето ви сжщо едно обяснение отъ такъвъ характеръ, което иде все да подкрепи моята мисль, че не навсякъде формалнитѣ цифри и данни даватъ напълно картината и не въ тѣхъ трѣбва да се уловимъ, за да теглимъ заключението за онова, което търсимъ.

Не зная дали да се връщамъ да давамъ още веднѣжъ обяснение за дефицититѣ. Мене ми се струва че въпросътъ получи своя отговоръ и е излишно азъ да се повръщамъ на него. Само едно мога да кажа, г. г. народни представители. Ако бюджетътъ за 1933/1934 г., когато ще се приключи, ще бѣде съ по-малкъ дефицитъ отъ тоя формално приключенъ за 1931/1932 г.; ако платежитѣ по платежитѣ започватъ сж по-малко отъ тия, които бѣха на 1931/1932 г.; ако изплащането на заплатитѣ е съ по-малко закъснение, отколкото на 1931/1932 г. — днесъ имаме закъснение само съ единъ месецъ и за провинцията, и за София — и ако пенситѣ се плашатъ редовно въ края на тримесечието, азъ искамъ да зная, г. г. народни представители, съ каква друга аритметика би си послужили нѣкой да възрази, че рекапитуляцията на периода отъ две и половина години е завършила безъ единъ сантимъ новъ дефицитъ, при абсолютно никакви изключителни срдѣства и при обяснението, което преди малко дадохъ. Напротивъ, той периодъ ще бѣде завършенъ съ едно намаляние, защото плащанията презъ годинитѣ на арриеретата сж по-голѣми отъ цифритѣ на изключителнитѣ приходи, нѣкакви фондове — голѣмъ шумъ се вдига около тѣхъ — каквито правителството използвало. Всичко на всичко въ пѣлия периодъ сж използвани фондове 280 и нѣколко милиона лева. Това е пѣлата история. Тѣ се свършиха още въ началото на 1932 г. А колкото се отнася до боноветѣ, като спазнемъ тия 650 милиона лева, всѣки, който обича, може да си направи провѣрката и да види, съответно на тия години, дали боноветѣ, сконтирани въ Народната банка за кредитъ, сж много по-малко отколкото презъ съответнитѣ години преди тоя периодъ време.

Г. г. народни представители! При туй обяснение, на всѣки трѣбва да стане ясно, че дефицитътъ, който формално следва въ тритѣ години подъ редъ, не е нищо друго, освенъ едно превѣтане на завесения дефицитъ въ 1931 г., който се прехвърля на следващата година, плаща се отъ текущитѣ срдѣства на последващата година, и остава за смѣтка на последващата. И шомъ този дефицитъ днесъ не е увеличенъ, отъ колкото заварения на 1931 г., бюджетитѣ сж приключени безъ свой дефицитъ. А кой е този чародей, който би могълъ и иска днесъ да склучваме безъ дефицитъ, при заваренъ дефицитъ, при днешнитѣ условия, което значи да покриваме текущитѣ нужди и да изплатимъ напълно всички стари дефицити и други задължения? Азъ бихъ желалъ да го видя кой е той, бихъ желалъ да излѣзе да се обоснове, да посочи на възможности, които ние не сме ги използвали. Нему азъ ще сменя шапка и ще му служувамъ, догдето съмъ живъ.

Г. г. народни представители! Нека кажемъ две думи по една друга голѣма категория данѣци — косвенитѣ данѣци

ици и специално по митниците. Аз съм длъжен да ви дам някои подробности. Ако аз ви посоча цифрите за приходите от митниците в съотношение с вноса, вие ще видите чувствителната не, а поразителната разлика, г. г. народни представители, и ще се убедите, че ако всички ония мърки, които навремето се смътах за нищо, не бяха вземени, ние днес не щяхме да можем да свържем двата края.

При внос, г. г. народни представители за 1926 г. от 6.246.930.690 л.; за 1927 г. — 6.128.986.549 л.; за 1928 г. — 7.040.935.277 л.; за 1929 г. — 8.324.633.461 л.; за 1930 г. — 4.589.725.342 л.; за 1931 г. — 4.660.062.886 л.; за 1932 г. — 3.471.233.078 л.; за 1933 г. — 2.102.470.879 л. — цифрите са за календарните години — постъпленията от митниците са вървѣли както следва: за 1926 г. от безмитен внос 2.236.733.162 л. намалява се на 958.578.669 л.; една голѣма част минава към безмитен внос, може би $\frac{1}{2}$, чрез адвалорната такса върху много от безмитния внос. Процентът на постъпленията от мита, въпреки намаления внос, по отношение стойността на вноса, който е много по-нисък днес — иначе този процент би бил много по-голям — е следният: за 1926 г. — 23%; за 1927 г. — 25%; за 1928 г. — 26%; за 1929 г. — 26%; за 1930 г. 29%; за 1931 г. — 39% — той процент, въпреки намаления внос по стойност, за 1931 г. е 39% — за 1932 г. — пакъ 39% и за 1933 г. — 38 $\frac{1}{2}$. И ето, г. г. народни представители, реалният резултат при тъй промѣненитѣ условия от един мърки, които навремето от нѣкои се преценяваха, че били нѣкакъ си палиативи. А какви други по-положителни бихме могли да вземемъ, аз не зная, макаръ че много може да се теоризира по този въпросъ. Но понеже времето не чака, само по тоя пътъ ние състохмъ, че бихме могли да постигнемъ известни резултати.

Ако, г. г. народни представители, тия облози бѣха въ хубавитѣ години, когато можеха да бѣдат понесени много леко, ако щете даже отъ гледището на регламентация стопанска, за да има една хармония въ изгодитѣ, само за 6 години тѣ биха ни дали 2.700.000.000 л. Цифрата е много проста. И то като ги вземемъ между 10 и 20%, да не вземемъ 30—35 и 40%, каквито ги има въ много индустрии, които са въ едно фактически монополно положение. За съответнитѣ години тѣзи цифри са: за 1926 г. — 447.346.632 л.; за 1927 г. — 409.069.324 л.; за 1928 г. — 499.632.175 л.; за 1929 г. — 599.761.545 л.; за 1930 г. — 396.029.305 л. и за 1931 г. — 478.970.244 л. — само за 6 години правятъ 2 милиарда и половина.

Г. г. народни представители! Азъ оставямъ настрана въпроса за захарта, който също така е единъ въпросъ отъ тая областъ. Наистина, днесъ тия предприятия изнемогватъ по силата на други обстоятелства. Но ако ние направимъ сравнението при облогъ съ 5 л. повече, върху 30 милиона килограма консомация и при 150 милиона при онуй положение, когато 30—32 л. се продаваше килограмъ захаръ, при оная конюнктура и при същата база на сурови материали, азъ не желая да правя смѣтка въ продължение на толкова години какво е могло да се получи, както да правя и редъ още преценки, защото сега искамъ да мина на една друга тема.

Г. г. народни представители! Все въ посоката на съкращения и все въ посоката на разрешение на всички ония въпроси, които тежатъ на страната отъ гледище на справедливостъ, отъ гледище на възможностъ, стои и голѣмиятъ въпросъ за държавнитѣ дългове.

Азъ нѣма защо да ви чета цифрите за държавнитѣ дългове: считамъ за излишно да ви занимавамъ съ тѣхъ, тѣ са известни на всички ви; ще дойда на ония резултати, които са получени отъ усилията на днешното правителство за облекчение плащанията по държавнитѣ външни дългове.

Г. г. народни представители! Въпросътъ е обясняванъ вече не веднѣжъ въ Народното сѣбрание, когато сме се връщали отъ Женева, и при спогоднитѣ, които сме постигали съ портъоритѣ. Народното правителство също ще трѣбва да прецени добре резултатитѣ — не ща да кажа заслугитѣ на правителството — отъ неговитѣ постѣпки за уреждане на държавнитѣ дългове, които ние започнахме още отъ начало на поемане управлението. Ние дадохме една правилна преценка на положението, което бѣ разбрано, и постѣпенно съ една здрава финансова политика, която бѣ оценена и призната, ние получихме отстъпикитѣ по трансферитѣ, които са ви известни. И нѣма защо да цитирамъ датитѣ, когато сме започнали постѣпкитѣ презъ януарий 1932 г., и какво сме получили отъ всѣка една постѣпка. Но ще кажа крайнитѣ резултати, за да видите, че е получено едно чувствително облекчение на държавния бюджетъ, а най-вече на платежния балансъ. Трѣбва да се съгласимъ,

че преди да поемемъ ние управлението, макаръ да бѣше същото положение, като че ли нищо не се предприемаше и като че ли нѣмаше никакви грижи за справяне съ сериозното положение, което застрашаваше и държавата и народното ни стопанство. Отъ намалението на трансферитѣ на 50, на 40, и на 25% ние имаме следния резултатъ, като прибавка отъ усилията, които правителството положи въ тая посока. Отъ следуеми се суми по службата на държавнитѣ дългове отъ 1 априль 1933 г. до 14 априль 1934 г. 1.130.631.041 л. платено е чрезъ преводъ 50%, 40% и 25%, отъ 1 априль 1933 до 14 априль 1934 г. — 429.109.234 л.; останали нестрансферирани дългове 701.520.807 л., отъ които 10% — 70.152.081 л. — ще се изплащатъ въ девизи въ двегодишенъ срокъ. Значи, икономисаха се напълно 631.368.726 л.

Ето ви, г. г. народни представители, единъ активъ, който не може да бѣде отреченъ и който се дължи на една правилна ориентировка и преценка на положението още отъ първия день и заемането отъ страна на правителството на едно ясно и категорично становище. Правителството устоя на това становище и постигна въ много скоро време резултати, безъ абсолютно никакви конфликти, само по пътя на двустраннитѣ съглашения, като запази кредита на народното стопанство, и безъ да срещне абсолютно никакви политически и каквито и да било други мъжнотии.

Азъ нѣма да отрека, че уреждането на този въпросъ за държавнитѣ дългове засѣга интереситѣ и на ония, които са ни дали държавнитѣ заеми; азъ нѣма да отрека, че и днесъ имаме известни мъжнотии, по-малки, но не така леко всичкитѣ тѣзи мъжнотии могатъ да бѣдатъ ликвидирани напълно, както ние желаемъ или както нашитѣ интереси диктуватъ. Трѣбва да влѣземъ въ положението на кредиторитѣ, особено на ония, които са ни дали последнитѣ заеми, следъ войнитѣ, преди нѣколко години, и днесъ имъ се плащатъ съ такива намаления. Трѣбва да прецените, г. г. народни представители, колко бѣше тежка и колко бѣше мъчна тая задача — уреждането на нашитѣ външни задължения — и колко ще бѣде мъчна тя отъ днесъ нататкъ, когато предстоятъ новитѣ преговори.

Г. г. народни представители! Не съ външнитѣ задължения се свършватъ задълженията на държавата. Има и друга категория задължения на милиарди, които също тежатъ на държавата и на държавното съкровище, отъ които $\frac{3}{4}$, да не кажа $\frac{9}{10}$, са въ единъ пълненъ безпорядкъ и не се изплащатъ редовно. Думата ми е за ония заеми, дадени отъ държавата направо, или чрезъ нейна гаранция, на окръжия, общини и т. н., които възлизатъ надъ 2.204.000.000 л. Други заеми, дадени на частни лица и обществени учреждения подъ гаранцията на държавата, като Академия на наукитѣ, водни синдикати, Дирекция на храноизноса, пострадали отъ природнитѣ стихии и т. н., възлизатъ на още 1.200.000.000 л., или всичко — 3.400.000.000 л. и нѣщо. Г. г. народни представители! Всичкиятъ тоя товаръ днесъ тежи на държавата, по него тя плаща, защото тѣзи срѣдства въ голѣмата си частъ са дадени индиректно отъ държавнитѣ банки, подъ гаранцията на държавата. По едни тя плаща трансфери по 50%, по 40% и днесъ по 25%, но не получава нищо. Трѣбва да се държи смѣтка, г. г. народни представители, за тия ангажменти, а не формални дефицити, за които говорихъ въ 1931 г., които тежатъ на държавното съкровище индиректно. Трѣбва да се държи смѣтка също така за всевъзможнитѣ ежедневни ходатайства и искания въ Финансовото министерство за облекчение, за отлагане на данѣци и т. н., за да си представите колко не е лесна задачата днесъ да се свържатъ двата края на бюджета и да се спази едно спокойствие при всичкитѣ тия напастени тежести на гърба на държавата.

Друга една категория задължения на държавата са заемитѣ, дадени за кооперативни строежи. Както ви е известно, този въпросъ бѣ проученъ, законопроектъ бѣ внесенъ, но бѣше оттегленъ при второто четене отъ Камарата, за да бѣде наново разученъ, за да може да му се даде едно правилно разрешение. Ето и по тия заеми, г. г. народни представители, абсолютно нищо не се плаща. Азъ нѣма да навлизамъ да критикувамъ даването на тѣзи заеми, или да критикувамъ защо до днесъ не са поставени въ порядкъ, за да може държавата, респективно банцитѣ, предъ които държавата е гарантирала за тия заеми, да получаватъ съответно плащане. Всичкиятѣ тѣзи косвени тежести на държавата, колкото и да не са прѣко свързани съ нейния бюджетъ, са отъ голѣмо значение, защото по едни или други пътища, било съ опрощаване, или отлагане, тѣ съставлятъ една истинска

тежест за държавното съкровище. Азъ считамъ за излишно и тѣхъ да чета въ подробности.

Г. г. народни представители! Отъ първия день, откакъ съмъ министъръ на финанситѣ, съмъ алармиралъ и не-престанно съмъ билъ тревога по единъ въпросъ, на който съмъ отдавалъ първостепенно значение, затуй зашто съмъ считалъ, че е въ една пълна и абсолютна връзка съ държавния бюджетъ. Това е голѣмиятъ въпросъ за платежния балансъ, това е девизниятъ въпросъ, който души нашия стопански животъ и който е докаралъ едно положение, което не може да не дава своя рефлексъ и върху бюджетнитѣ постѣпления, и върху удовлетворението на първостепеннитѣ държавни нужди и на нуждитѣ на народното стопанство.

Г. г. народни представители! Въпросътъ е много голѣмъ. Азъ зная различнитѣ мнения по него. Доста много критики сѣ правени по този въпросъ. Днесъ положението, макаръ да е много по-тежко, сравнително е много по-улажено, благодарение на това, че българското народно стопанство излизе разумно, че се ориентира много по-рано и много по-бързо отъ всички други, за да си наложи — независимо отъ ограниченията на законитѣ — само ограничения, зашто разбира, че работата не е така шеговита, не е така лека, че не е въпросъ, който може днесъ или утре да бѣде уреденъ и че не зависи отъ нѣкаква вътрешна властъ, за да бѣде той уреденъ по начинъ да задоволи нуждитѣ на държавнитѣ ресори, да задоволи и нуждитѣ на самото народно стопанство. По този проблемъ министърътъ на финанситѣ специално се намира въ най-тежкото положение, зашто трѣбва да воюва по всички посоки — днесъ малко по-малко — върѣйки че ограниченията сѣ много по-голѣми. Трѣбва да заявя, г. г. народни представители, съ всичката откровеностъ, която ми се налага, че положението по този проблемъ е несравнено по-сериозно и по-тежко, отколкото по бюджетния проблемъ. Отъ момента на онази аномалностъ, която започна да настѣпва у насъ още отъ 1925 г. и продължи съ силенъ темпъ отъ 1929 г. насамъ — презъ която година се отбелязва най-голѣмния вносъ, къмъ $8\frac{1}{2}$ милиарда лева, значи съ $2\frac{1}{2}$ милиарда лева повече отъ нормалното време. Презъ най-хубавитѣ години, за да се отбележи като най-лоша миналата и тая година — отъ него моментъ, казвамъ, по този въпросъ, констатирамъ съ съжаление, се е гледало съ едно абсолютно безгрижие на единъ проблемъ, който е основата на нашия вътрешенъ стопански и държавно-финансовъ бюджетенъ въпросъ. Много леко се погледна на този проблемъ, съ голѣма лекота се гледаше на него въ миналия периодъ. Мѣжнотитѣ бѣха голѣми следъ поемането на властта отъ насъ, за да се убеждаваме сега, че действително проблемътъ е много сериозенъ. Но върѣйки туй и тукъ, г. г. народни представители, азъ имамъ куража да заявя, че периодътъ отъ $2\frac{1}{2}$ години на нашето управление се изживѣ по единъ начинъ, който не накарри абсолютно съ нищо резервитѣ, макаръ и малко завареси, на Българската народна банка и нейнитѣ авоари.

Обаче трѣбва да разберемъ, г. г. народни представители, че това положение става вече — азъ нѣма да се стѣсна да употрѣбя думата — застрашително, ако ние нѣма да имаме съзнанието, че трѣбва да продължимъ да вървимъ по пътя на ограниченията, вънъ отъ пътя на трансформацията на нашето земеделско производство, за да можемъ, като приложимъ тия мѣрки, да вземемъ нѣщо повече. Но единствената мѣрка за спасение — поне която ние направихме — бѣше ограничението на всички държавни нужди отъ чуждестраненъ произходъ за смѣтка на стопанскитѣ нужди, като и половината сантимъ чужди девизи, останалъ въ повече, да се даде предимно за народното стопанство, отколкото за държавни нужди, задоволяването на много отъ които може да бѣде отложено.

Г. г. народни представители! Както при преценката на текущата бюджетъ, който се приключва, и на този, който се внася, си послужихъ съ цифри, така и тукъ ще подкрепя мисълта си съ цифри, съ данни, за да ни стане ясно, че положението е извънредно сериозно и че много се е злоупотрѣбявало въ хубавитѣ златни дни, въ смисълъ, ако не да натрупаме повече резерви отъ девизи, то поне да не се накарриха онѣзи, които имаме. Ако, г. г. народни представители, ние имаме запазени тия резерви, положението днесъ нѣмаше да бѣде стѣснено до тая степенъ.

Ето защо въ този последенъ периодъ, нареченъ отъ менъ въ началото на речта ми трети стопански периодъ, въ втората му частъ особено, когато изтосихме всички резерви и живѣхме само върху днешната база, ние трѣбва сериозно да се загрижимъ и да видимъ дали действително не се налагатъ още по-радикални ограничения навѣкжде и тия ограничения да се понесатъ и отъ държавнитѣ учре-

ждения и отъ народното стопанство, като нуждитѣ се градуиратъ по степенъта на тѣхната необходимостъ, за да не харчимъ нито единъ сантимъ повече, отколкото ни позволяватъ днешнитѣ платежни възможности.

Г. г. народни представители! Ако ние прочетемъ цифритѣ отъ миналото и ги сравнимъ съ днешнитѣ, картината е страшна. Това сравнение се налага пакъ, за да преценимъ правилно днешната база, върху която работимъ, и перспективитѣ, които сѣ предъ насъ, за да разберете и да се чудите — и азъ заедно съ васъ — какъ може народното стопанство да издържи при тия ограничения, каква мощъ има въ него и колко много се иска отъ насъ да направимъ, за да запазимъ това спокойствие и този здравъ смисълъ на българския народъ, този героизмъ, съ който той понесе и понася спокойно ограниченията, имайки съзнанието, че трѣбва да поддържа своята държава съ всички лишения, които той понася така безропотно.

Г. г. народни представители! Девизнитѣ авоари, откупени отъ мѣстни и чуждестранни лица, безъ тия отъ износа, възлизатъ на 838.000.000 л. за 1927 г. — 1.101.000.000 л. за 1928 г. — 1.682.000.000 л. за 1929 г. — 1.479.000.000 л. за 1930 г. — 1.577.000.000 л. за 1931 г. — 1.046.000.000 л. за 1932 г. — 500.000.000 л. за 1933 г. — 246.000.000 л. и 1934 г. — 22.000.000 л.

Г. г. народни представители! Само при тия цифри, които азъ ви чета, има ли база за сравнение, за да може да се срѣшатъ още тукъ-тамъ хубавии, които могатъ да протестира, разбира се, не стопани, които чувствуватъ положението, а ония, които искатъ да политиканствуватъ — зашто това не се пушало да се внесе, зашто онова не се разрешавало, това било отъ първа необходимостъ и не знамъ още какво, за да внасятъ смутъ въ душата на народа, който има по-голѣмо съзнание отъ тѣхъ, какво е истинското положение въ тая областъ?

По-нататѣкъ. Постѣпилитѣ девизи отъ износъ на стоки — нѣма зашто да ви чета цифритѣ — варира за годинитѣ 1926, 1927, 1928 до 1929 къмъ $5\frac{1}{2}$ —6 милиарда лева, за да слѣзатъ за 1933 г. на 1.864.000.000 л. Тия цифри сѣ ви известни. Или всичко постѣпили чужди девизи, както следва: за 1924 г. — 7.002.000.000 л. за 1923 г. — 7.019.000.000 л. за 1926 г. — 6.395.000.000 л. за 1927 г. — 8.806.000.000 л. за 1928 г. — 10.945.000.000 л. за 1929 г. — 8.339.000.000 л. за 1930 г. — 7.513.000.000 л. за 1931 г. — 5.963.000.000 л. за 1932 г. — 3.240.000.000 л. за да слѣземъ презъ 1933 г. на 2.275.000.000 л.

Задайте си въпросъ, г. г. народни представители: какъ е могло да се живѣе този периодъ отъ дветѣ и половина години съ всичкитѣ тия ограничения, каква съобразителностъ и каква еластичностъ сѣ били необходими, за да може да се прави разпредѣление на тия минимални размѣри на девизи и постѣпления, за да роптатъ, казвамъ пакъ ония, които съ девизи не се занимаватъ, а представителитѣ на стопанския животъ много правилно да преценяватъ всички тѣзи аномалии и мѣжнотии, зашто когато съ една малка пита трѣбва да се нахрани единъ цѣлъ народъ, не може да се мине безъ тия аномалии и хиляди други причини, които не могатъ да бѣдатъ отстранявани.

Другъ примѣръ, сѣщо много очебинощъ. Изразходването за държавни нужди камбио варира така: 960 милиона лева презъ 1924 г., 1.242 милиона лева презъ 1925 г., 1.124 милиона лева презъ 1926 г., 1.208 милиона лева презъ 1927 г., 1.036 милиона лева презъ 1928 г., 1.603 милиона лева презъ 1929 г., 1.704 милиона лева презъ 1930 г., 1.654 милиона лева презъ 1931 г., 779 милиона лева презъ 1932 г., 278 милиона лева презъ 1933 г. Съ 278 милиона лева да задоволите нуждитѣ на държавата отъ външенъ произходъ! Г. г. народни представители! Трѣбва да бѣдатъ преценени и тѣзи усилия.

Изразходването камбио за студенти — само това, което е минало презъ банката официално, че и онова, минало презъ частнитѣ банки — като се почне отъ 1926 г. насамъ, варира така: 1108 милиона лева, 1013 милиона лева, 1026 милиона лева; 1168 милиона лева, 1092 милиона лева, 102 милиона лева, 74 милиона лева, 614 милиона лева презъ 1933 г. Неприятнитѣ ние ги разбираме, и вие ги разбирате. Тѣ се понасятъ, зашто се съзнава какво се върши и какво се налага.

За пътници тоже отъ 1926 г. насамъ, цифритѣ се нареждатъ така: 496 милиона лева, 426 милиона лева, 585 милиона лева, 1223 милиона лева, 904 милиона лева, 838 милиона лева, 61 милиона лева, 27 милиона лева презъ 1933 г.

Мене ми се струва, г. г. народни представители, че е излишно по-нататѣкъ да се правятъ други сравнения, че и тѣзи малки цифри сѣ достатѣчни, за да видите, че тукъ нѣмаме работа съ бюджетъ, който може да куца съ 5—10%. И азъ отъ тая трибуна съмъ поддържалъ, че бю-

джетът — това е нищо, защото е единъ въпросъ въ нашитѣ рѣше; доколкото можемъ да изцедимъ максималнитѣ сили на този народъ да плаща, въпросътъ е въ нашитѣ рѣше, ще ги цедимъ, за да поддържаме живота на държавата, и доколкото имаме съзнание, че трѣбва да поддържаме живота на държавата, толкова трѣбва да го товаримъ и да ограничаваме размѣритѣ на нашитѣ нужди. Обаче тукъ, въ девизния проблемъ, ние сме безсилни. Едната посока въ която можемъ да вървимъ въ това отношение, е да ограничаваме нуждитѣ на държавата.

Всичко, което би се препоръчало въ тая областъ — трансформация на земледѣлнето, и не знамъ още какво си — го разбираме всички, но то не е задача за день-два, или за година-две. При все туй, обаче, азъ бихъ си позволилъ да направя апелъ къмъ г. министра на земледѣлнето въ смисълъ, че ако е нужна една стопанска диктатура, по-голъма отъ диктатурата на финансовия министъръ, отъ която се оплакватъ, азъ ще я гласувамъ съ дветѣ си ръце, за да трансформираме въ тая България производството, ако межмъ дори единъ килограмъ зърно да не изгасяме, а да преминемъ къмъ други култури, каквито климатически условия на България позволяватъ да вирѣятъ въ нея и при които ще можемъ да бъдемъ въ несравнено по-добро положение, отколкото сме днесъ. Разбирамъ трансформиране не съ проповѣди, съ рецепти и съ аклаемически препорѣки, а принудително, практически. Ще забравя въ Харманлийска околия, напр., да съятъ ечемикъ и жито, а да съятъ анасонъ или друга нѣкоя култура, а ще ѝ дамъ отъ Бургаския жито и ечемикъ, за да направимъ действително една трансформация, защото положението, въ което днесъ живѣемъ — нека това не се вижда смѣшно — е извънредно сериозно и се налагатъ героични мѣрки. Ако ние така се шегуваме и си затваряме очитѣ предъ тая база, за която азъ преди малко ви говорихъ — да имаме 1 милиардъ 800 милиона лева износъ, ценитѣ на триѣ четвърти земледѣлско производство да не покриватъ даже производственитѣ разходи — какъ си представявате ние вътрешния стокообмѣнъ, откъде ще дойде кръвъ за да има кръвообръщение въ вътрешния обмѣнъ, като приемемъ че външиягъ, по хиляди съображения, принудително ни се налага да бжде намаленъ?

Ето г. г. народни представители, тукъ се явява единъ голѣмъ въпросъ по който отъ страна на опозицията, въ нейнитѣ критики по трѣното слово, се каза, че всички мѣрки, които сме вземали, били палиативи. Нужно е повечко да се говори по това. Налага се вътрешна регламентация на ценитѣ на земледѣлскитѣ произведения, едно повдигане на тия цени до възможния максимумъ, за да можемъ да засилимъ приходитѣ на земледѣлското производство, да засилимъ вътрешния обмѣнъ. Днесъ консомацията е спаднала въ малкитѣ паланки и въ селата съ 75%; поддържа се съ 100% само въ София, съ 70—80% въ два три по-голъми града, съ 50% въ другитѣ градове, а сѣдно въ цѣлата провинция е спаднала на 25%. Какъ си представявате г. г. народни представители, изхода за държавата отъ туй положение отъ днесъ нататъкъ? Следъ пропадането на $\frac{3}{4}$ отъ нашитѣ голѣми предприятия, чисто български фирми, отъ които досега вземахме нѣщо, кого ще облагаме отъ днесъ нататъкъ? Ето защо налагагъ се съкращения налага се възможното търсене на нови приходи, където още може да се натиска, за да межмъ да свѣржемъ двата края. Иначе азъ не виждамъ изгледи и възможности.

По какви други пѣтица бихме могли да се слобиемъ съ външни платежни срѣдства? Думата ми е за заеми. Азъ бихъ казалъ даже ако би се намѣрилъ нѣкой безъ умъ днесъ да ни даде пари, ние не ще можемъ да плащаме единъ новъ заемъ. Тамъ вече не се плаща по 10% и 25%, а ще трѣбва да плащаме 100%. Отъ къде ще вземемъ девизи, за да плащаме такива задължения днесъ, когато не можемъ да увеличимъ постѣпленията си въ девизи по силата на международната конюнктура, като страна, която изнася само земледѣлски произведения? Тогава? Ето защо трѣбва да разберемъ, че изходътъ е само въ пѣтя, който следва днешното правителство — да простираме краката си, колкото ни позволява юрганътъ. Другъ изходъ нѣма. Въ това отношение и народно стопанство, и управление, и Парламентъ, и всички трѣбва да бждемъ готови на жертви. Безъ това нѣма изходъ.

Г. г. народни представители! Случайно виждамъ предъ мене едно изложение на градскитѣ общини които вчера и оня день имаха съборъ. Като прочетете това изложение и видете хала на градскитѣ общини и исканията, които тѣ предявяватъ едно презъ друго спрямо държавата, обаче искания, които трѣбва само да се задоволяватъ и удовлетворяватъ, азъ искамъ да зная, г. г. народни предста-

вители, какъ се рисува картината на насъ, които носимъ отговорноститѣ за утрешния день — и на насъ, на цѣлия Парламентъ, на управлението? Задачага не е нито така лека, нито така проста, както мнозина си я представятъ. Ще се самосъзнаемъ ли ние, ще преченимъ ли ние, ще се съгласимъ ли всички върху констатацията, която азъ ви изнасямъ, или ще пролъжяваме да я оспорваме, да губимъ само време и да живѣемъ съ нѣкакви надежди и илюзии, че много скоро, днесъ-утре, ще дойдатъ добри дни? Нѣма да дойдатъ; за голѣмо съжаление, нѣма да дойдатъ. Ама ще ми кажете: „Ще загине ли свѣтътъ?“ Нѣма да загине, но има много да тепа.

Ето, г. г. народни представители, моята скромна преценка и въ тия други области, също важни, извънъ чисто бюджетния въпросъ, който е сложенъ предъ васъ за разглеждане, считайки, че всички тия обяснения, които си позволивъ да дамъ въ тия нѣколко посоки, съ въ пълна и абсолютна връзка помежду си и съ самия бюджетъ, който чака да получи приходитѣ си отъ народното стопанство.

Г. г. народни представители! Азъ свѣршвамъ съ апелъ, че всички трѣбва да се въодушевяваме днесъ отъ съзнанието, че вече е минало времето на политическитѣ игри и спекулации и на партизанщината, бихъ казалъ азъ. Дошълъ е деньтъ, когато отговорноститѣ сѣ голѣми. Тѣ трѣбва да бждемъ преценени еднакво, както отъ насъ, които ги носимъ днесъ, тъй и отъ цѣлия Парламентъ, и отъ всички ония, които, повечко или по-малко, сѣ въ редоветѣ на обществената служба въ всички направления. Тѣзи, които чакатъ отъ държавата, трѣбва да разбератъ, че по-малко трѣбва да искатъ, и да не ѝ обвиняватъ, че тя не е въ състояние да имъ даде всичко, което искатъ. Ония пъкъ, които даватъ, трѣбва да разбератъ, че дълго още трѣбва да даватъ. Другояче не може! Дошълъ е деньтъ, г. г. народни представители, когато стопанска България е призвана повече отъ всѣки другъ пътъ да спаси своята държава, покрива, подслона, подъ който живѣе. Безъ това нѣма животъ за никого!

Азъ се обръщамъ къмъ цѣлия Парламентъ съ апела: разберете правилно всички обяснения, които изнесохъ съ тази искреностъ и откровеностъ, съ която азъ ви говорихъ, и съ надежда, че правителството, вървейки само изъ тоя пътъ, ще намѣри пълната подкрепа на Парламента, за да можемъ да дочакаме по-свѣтли и по-добри дни за българския народъ. (Ръкоплѣскания отъ мнозинството)

Председателстващъ С. Даскаловъ: Има думата г. министър-председателъ.

Министър-председателъ Н. Мушановъ: Г. г. народни представители! Часътъ е 7. Азъ ще моля да се съгласите да вдигнемъ заседанието за утре, когато ще се даде думата на записалитѣ се оратори.

Тази вечеръ, обаче, искамъ да ви съобща, че отъ утре ще почнемъ да работимъ — какъ да кажа — по стѣгнато; отъ утре ще работимъ до 12 ч. вечерта. Съобщавамъ ви това, за да не се повдигатъ постоянно въпроси и да се знае отъ всички.

А. Аврамовъ (з. Ст. В): Цѣла зима лежахме!

Министър-председателъ Н. Мушановъ: Само г. Аврамовъ, който все иска да работимъ, може да протестира!

А. Аврамовъ (з. Ст. В): Не е ли истина, че цѣла зима седѣхме?

Министър-председателъ Н. Мушановъ: Нали искате да работимъ! Само ти ще протестирашъ! Дей-гиди сени, такива!

А. Аврамовъ (з. Ст. В): (Възразява).

Председателстващъ С. Даскаловъ. (Звъни)

Министър-председателъ Н. Мушановъ: Г. г. народни представители! Още когато разискахме по измѣненията на правилника за вътрешния редъ, споразумѣхме се, по общо съгласие, безъ да го пишемъ — защото такава е била практиката — щото, още когато се дебатиратъ тукъ на първо четене бюджетопроектитѣ, комисията да може да се събира и да ги разглежда. Ето защо, азъ още отъ

днесъ наредихъ, щото утре сутринъта да се събере комисията, за да прегледа нѣкои по-леки бюджетопроекти, по които смятамъ, че никакви спорове нѣма да има.

Моля, прочее, бюджетарната комисия да се събере утре сутринъта.

Така че, правя предложение да вдигнемъ сега заседанието и утре да почнемъ точно на часа, опредѣленъ отъ правилника.

Председателстващъ С. Даскаловъ: Които приематъ предложението на г. министъръ-председателя, моля, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Утре заседанието ще почне точно въ 3 ч. следъ пладне.

Вдигамъ заседанието.

(Вдигнато въ 18 ч. 55 м.).

Председатель: А. МАЛИНОВЪ

Подпредседатель: СТ. ДАСКАЛОВЪ

Секретарь: ВАС. МАРИНОВЪ

Замѣстникъ-секретарь: КР. КОРАКОВЪ

Началникъ на Стенографското отдѣление: Д. АНТОНОВЪ